

LIBRARY
MAY 01 1982
STATE INTERNATIONAL SOCIETY
OF WOMEN

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: (312) 842-7325

VOLUME LXII Nr. 9

KETVIRTADIENIS, BALANDŽIO [APRIL] 29, 1982

KAINA 25 c.

KASDIEN

TOKS DALYKAS NEGALIMAS RASO IŠ LIETUVOS ATEJO LAIKAS PAGALVOTI JAU TREJI METAI

Prez. Reagano sutikimas \$4.2 trilijono skirti branduolinio karo atveju žmonių evakuavimui iš miestų yra ženklas, jog jis numato, kad branduolinis karas kils, jeigu tokios milžiniškos pinigų sumos nepaiso išleisti šiai programai.

Pagal programą, numato evakuoti iš 319 miestų, turinčių daugiau kaip po 50,000 gyventojų. Kaip galėtų evakuoti iš tokių miestų kaip Čikaga, Niujorkas ir kitų daug milijoninių, neįsivaizduojamas dalykas. Žiemos metu kyla didesnės sniego pūgos, didmiesčiuose įvyksta visų galų suirimas kol su sniegu susitvarko. Na, o jeigu prisieitų per kelias valandas evakuoti milijonai žmonių! Tik pagalvokime, kas būtų.

Toks dalykas, kaip keli milijonai žmonių per kelias valandas evakuoti iš miesto, yra negalimas. Jeigu prezidentas saktų, kad didžiųjų miestų gyventojai branduoliniam karui tektų paaugoti, visiškai galima būtų su juo sutikti, o ne, kad jie bus išgelbėti.

Vienas bičiulis iš Lietuvos rašo:

"Dabar pas mus jau prasidėjo pavasaris, bet šiurpūs ir grėsmingi kaubojiški pažadai sukelti pasaulines žudynes labai neramina žmones. Gal pas Jus žmonės daugiau rūpinasi savo asmeniškais reikalais, tai mažiau jaučia visuomeninės karinės isterijos nuotaikas, bet mūsų žmonės, prapatę žvelgti į įvykius plačiu mastu, šitą labai stipriai jaučia ir pergyvena".

Tiesa, kurie daugiau rūpinasi savo asmeniškais reikalais, negu Vašingtono ginklavimosi politika, keliančia karinę isteriją, mažiau jaučia, bet atviresnėmis akimis žmonės jaučia. Ruošiasi birželio 12 d. taikos demonstracijai Niujorke, vis garsiau kelia balsą, kad ginklavimasis branduoliniu ginklu reikia "užšaldyti", vadinasi, nuraukti ir eiti prie derybų.

Atėjo laikas kiekvienam sveikai galvojančiam žmogui, nežiūrint kokių jis politinių pažiūrų bebūtų, pradėti galvoti, kas bus, jeigu prez. Reagano administracijos karinei užsienio politikai nebus pastotas kelias. Nuotaikos, kad "karo nebus", nėra pažangių minčių žmogaus nuotaikos.

Mes, pažangūs Amerikos lietuviai, nors esame Amerikos pažangiosios liaudies svetimkalbinis sektorius, taip pat privalome savo organizacijas, klubus dar labiau suaktyvinti kovai už taiką, už nusiginklavimą taip, kaip aktyvėja visa pažangioji Amerikos liaudis. Ypač svarbu, kad savo laikraš-

čiams, keliantiems taikos, demokratijos ir socialinės pažangos vėliavą, užtikrintumėm gyvavimą.

Birželio 6 d. bus laikraščio "Vilnius" dalininkų suvažiavimas. Dalyvaukime visi. Apie tai kalbėsime, svarstysime.

Balandžio 8 dieną sukako treji metai, kai laikraštis "Vilnis" tapo dvisavaitiniu ir pradėjo eiti tabloidinio formato. Pradžioje metus laiko jis buvo aštuonių puslapių, bet dėka dalininkų bei direktorių ryžtui, skaitytojų ir rėmėjų dosnumui, nuo 1980 metų dalininkų suvažiavimo pradėjo eiti dvylikos puslapių.

Negražu yra girtis, bet vistiek reikia pasigirti, kad redakcija už laikraščio formatą, turinį bei kompoziciją niekad nėra gavusi tiek komplimentų, kiek gauna dabar. Tenka laukti, jų bus ir daugiau.

Nuo šio numerio laikraštyje pradės eiti "kultūrinis gyvenimas" skyrelis, kuriam rubriką paruošė žymus Lietuvoje vilnietis dailininkas Petras Šarkūnas. Jeigu dalininkų suvažiavimas užgirs, laikraštis "Vilnis" puošis šiuo skyreliu.

J. Jokubka

Supirkinėja

Indonezijos salas

Indonezijos spaudai pastarosiomis dienomis paskelbus pranešimus, kad privatus asmenys neteisėtai įsigyja ištisas salas, sostinėje kilo didelis skandalas. Laikraščių pranešimais, daugiau kaip 50 salų, esančių į šiaurę nuo Jakartos, tapo turtingų įmonininkų ir kai kurių vyriausybinių valdininkų nuosavybe. Paaiškėjo, kad žemė buvo slapta superkama nuo 1979 metų po 150 Indonezijos rupijų (24 JAV centus) už kvadratinį metrą. Nupirtose teritorijose savininkai pastatė daug prašmatnių vilų, lošimo namų ir pensionatų.

Laikraščių pranešimas sukėlė protestų ir pasipiktinimo audrą. Sandėriai, pareiškė parlamento narys Sabamas Siraitas, buvo sudaryti neteisėtai.

Kadangi salas supirko daugiausia kinų kilmės asmenys, pabrėžė parlamentaras Halikas Ali, galimas dalykas, kad jos tam tikromis sąlygomis bus naudojamos ardomaisiais tikslais. Dėl machinacijų, rašo laikraštis "Indonesian observer", žvejai neteko pusės savo tradicinės žvejybos zonos. Šių pareiškimų paveiktas, valstybės ministras Sumarlinas buvo priverstas pripažinti, kad pirkimas ir pardavimas prieštarauja įstatymams, ir prižadėjo pradėti tyrimą.

Amerikiečio milijonieriaus išpūdžiai Tarybų Sąjungoje

Armandą Hamerį, 83 metų Amerikos verslininką, TASS-o korespondentas sutiko viename Maskvos vaikų darželyje. Kompanijos "Oksidental Petroleum Corporation", kuri yra sena Tarybų Sąjungos prekybos partnerė, prezidentas ir direktorių tarybos pirmininkas čia atėjo tartum prisiminti jaunystės. Šis vaikų darželis priklauso Sako ir Vancečio rašymo reikmenų gamyklai—buvusiam pieštukų fabrikui, kuris buvo pastatytas Maskvoje trečiame dešimtmetyje padedant Hameriui.

— Prie fabriko,—sako svečias,— buvo numatytas ir vaikų darželis. Suprantama, to, ką aš pamačiau dabar, negalima lyginti su tuo kukliu vaikų darželiu. Apsilankęs čia, aš įsitikinau, kad Tarybų valstybė labai rūpinasi vaikais, jų auklėjimu. Esu įsitikinęs, kad bet kuris amerikietis, pamatęs šiuos laimingus vaikus, suprastų, kad tarybiniai žmonės nori tik taikos.

— Daktare Hameri, kokia jūsų dabartinės viešnagės Maskvoje programa?

— Aš žiūrėjau naują Maskvos dailės akademinio teatro spektaklį—M. Satrovo pjesę "Taip nugalėsime!" Tai pjesė apie Lenina. Aš prisimenu jį gyvą, buvau susitikęs ir kalbėjau su juo. Pjesė dar kartą parodė, kaip didžiai gerbiamas Tarybų Sąjungoje Lenino atminimas. Ji taip pat stiprina įsitikinimą, kad Tarybų šalis gali išspręsti bet kokius uždavinius, įveikti bet kokius sunkumus.

Dalyvavau daugelyje susitikimų, pasakė verslininkas, ryšium su dideliu ilgalaikiu susitarimu dėl trąšų savitarpio tiekimo. Susitarimą gerai vykdo abi šalys. Tai—turbūt didžiausias iš dabartinių JAV ir TSRS prekybinių susitarimų. Prekybinių ryšių apribojimas—nenormalus reiškinys. Man teko susitikti su Leonidu Brežnevu. Aš laikau jį geros širdies žmogumi, taikos žmogumi. Nėra priežasčių, kad mūsų šalys negalėtų gyventi taikiai. Reikia prekiauti, palaikyti kultūrinius ir mokslinius mainus. Tik taikus sambūvis—kito kelio nėra.

Iš "K. T."

VILNIS

Lithuanian Peoples Bi-weekly

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50;
Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00;
foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

3116 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60606 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-780)

Gegužės pirmoji

Pasaulio darbo žmonių solidarumo šventė Gegužės Pirmoji gal niekad nebuvo taip reikšminga kaip nūdien, kai kapitalo pavergtame pasaulyje vyksta sprendžiamos kovos už taiką, demokratiją ir socialinę pažangą. Centro Amerikos tautos sukilusios išsilaisvinti iš imperialistinio jungo, Afrikos ir kituose pasaulio regionuose nusikračiusios kolonializmo tautos grumiasi su neokolonizmu, Vakarų Europos sostinėse daugtūkstantinėmis demonstracijomis žmonės šturmuoja, reikalaujanti taikos ir nusiginklavimo, pažangioji Amerikos liaudis ruošiasi titaniškai taikos demonstracijai birželio 12 d. Niujorke. Ir taip, kur tik pažvelgsi visur žmonių nuotaikos pritvinkusios prieš išnaudotojus, skriaudas, neteisybę, diskriminaciją ir skurdą.

Pribrendęs laikas visame pasaulyje suplevėsuoti socializmo vėliavai. Didžiosios Markso-Lenino idėjos vis daugiau užkariauja širdžių. Siomis idėjomis Rytų pasaulio socialistinės tautos jau gyvena. Siomis idėjomis jau gyvena Kubos, Nikaragvos, Vietnamo, Laoso, Kampučios, Etiopijos, Angolos ir kai kurių kitų šalių darbo žmonės.

Darbo žmonių himnas Internacionalas Gegužės Pirmosios šventės metu skamba ne tik buržuazinės demokratijos šalyse darbininkų mitinguose, susirinkimuose bei demonstracijose, skamba jis reakcinėse šalyse slaptuose darbininkų susirinkimuose, policijos teriojamose darbininkų demonstracijose, netgi giliuose kalėjimuose politinių kalinių kamerose. Nėra jėgos šiai pakiliai darbo žmonių nuotaikai užgesyti, nežiūrint represijų bei reakcijos žiaurumų, nukreiptų prieš darbo liaudį.

Gegužės Pirmoji rodo, kad ir kapitalistinio pasaulio darbo liaudis išeis laimėtoja, kaip išėjo Rytų pasaulio socialistinių šalių tautos, statančios naują gyvenimą.

Valio Pirmoji Gegužės! Lai sužydi ir sulapoja pasaulyje taika, brangiausias daiktas kiekvienam doram žmogui ir žmonijai!

Žmogus prieini išvados, kad Vašingtonas užantyje turi pikta gyvatę

Faktas yra faktas, jog Vašingtono politika yra ginkluotis ir ginkluotis be perstojo, nežiūrint kad arsenaluose yra jau tiek prikrauta branduolinių bombų, jog visą pasaulį kelis kartus galėtų sugriauti, nusvilinti ir paversti pelenais. O kiek dar yra visokiausių kitokios karinės technikos: lėktuvų, raketų, tankų bei lengvųjų pabūklų. Kariuomenei maitinti karo atveju sukrauti sūriai sandėliuose pradėjo nebetilpti. Ginklai irgi jau nebetelpa. Sūrius ėmė dalinti labdaringsoms draugijoms ir jų vieton krauti kviežius.

Su ginklais tas pats. Vienus per prievartą bruka silpnėnėms šalims vardan karinės paramos, kitus naikina, kaip išėjusius iš mados, ir jų vieton gamina tobulesnius, naujai išrastus. Ir taip vis daugiau ir daugiau bilijonų šiam beprotiškam ginklavimuisi.

Ginklai bei bombos yra instrumentai karui, taipgi yra priemonės grasinti silpnėnėms šalims, kad jos būtų paklusnios, kad galima būtų joms diktuoti, kad darytų taip, kaip yra joms paliepta.

Tarybų Sąjunga, tai suprasdama ir matydama savo pabrėžtą visą oile karinių bazių su raketų smaigaliais ir patrankų vamzdžiais mokymais į jos pusę, negali sėdėti sudėjęs rankų kol Vašingtonas padiktuos, kaip turi tvarkytis. Irgi ginkluojasi. Ginkluojasi gintis, jeigu būtų Vašingtono užpulta už nepaklusnumą. O kaip žinia, Tarybų Sąjunga Vašingtono neklauso ir neklausys, neatsakys Spalio Didžiosios revoliucijos iškovojimų ir šalyje negrąžins kapitalistinę santvarką.

JAV ginklavimuisi išleidžia bilijonines sumas pinigų. Tarybų Sąjunga gynimuisi ginkluotė irgi neateina dykai, irgi išsivysto kūrėse raktis. Kaip viena, taip antra pusė eikvojasi. Tarybų Sąjunga matydama, jog tai beprasmiškas eikvojimasis ir toks ginklavimasis pasaulį gali priversti prie katastrofos, nutarė pasiūlyti ginklavimosi užkaldymą. Vadina, kad abi pusės nutrauktų ginklų gamybą. Protingas pasiūlymas. Bet kas tas!

Balandžio pirmos dienos išvakarėse prez. Reaganas spaudos konferencijoje be jokio sumikšiojimo atvirai pareiškė, jog toks Tarybų Sąjungos pasiūlymas Amerikai nepriimtinas. Kodėl nepriimtinas? Irgi, kad Tarybų Sąjunga militariniu atžvilgiu pranašesnė už mus. Vadinas, ginkluosimės, kaip ginklavomės iki šiol. Eikvokime bilijonus dolerių, nežiūrint kad žmonių gyvenimas dėl ginklavimosi smunka.

Zinoma, jeigu Tarybų Sąjunga galvotų JAV užpulti, būtų kitas reikalas. Bet gi dabar, kiek kartų L. Brežnevą yra sūlęs tartis dėl nusiginklavimo, tartis dėl sugyvenimo, savitarpio santykių gerinimo. Nė karto Tarybų Sąjunga nėra paskelbusi Jungtinėms Valstijoms sankcijų, kai tuo tarpu JAV Tarybų Sąjungai kelis kartus yra skelbusias, netgi ir svieto įkaini

2

IŠ SUSIRŪPINUSIO PASAULIO RYTOJUM

KAD BŪTŲ PRADĖTOS DERYBOS

Islandijos sostinėje Reikjavike įvykusiame susitikime šiaurės šalių užsienio reikalų ministrai pareiškė, kad jie pasirengę visokeriopa prisidėti prie tarptautinio saugumo stiprinimo, įtempimo mažinimo proceso gilinimo ir nusiginklavimo. Bendrame komunikate reikiama didelis susirūpinimas, kad spartėja ginklavimosi varžybos ir įvairiuose pasaulio rajonuose didėja įtempimas.

Susitikimo dalyviai nurodė, jog svarbu pasiekti realių rezultatų Tarybų Sąjungos ir Amerikos derybose Ženevoje, ir stoja už tai, kad būtų vėl pradėtos derybos dėl strateginės puolamosios ginkluotės apribojimo.

RAŠO VIETNAMO LAIKRAŠTIS

Avantiūristinė Amerikos administracijos politika kelia didelę grėsmę taikai ir stabilumui Centrinėje Amerikoje ir Karibų baseine, rašo Vietnamo komunistų partijos CK organo laikraštis "Nian zan". Vašingtono veiksmai vis atviresni, ir grubesnis kišimasis į šio regiono valstybių vidaus reikalus labai labai didina ten įtempimą.

Vietnamo vyriausybė ir liaudis, pabrėžia "Nian zan", ryžtingai reikalauja, kad JAV gerbtų Lotynų Amerikos tautų nepriklausomybę, laisvę ir suverenumą, nebesikištų į šio rajono šalių vidaus reikalus.

ANTIFAŠISTINĖ DEMONSTRACIJA

Vakarų Vokietijos mieste Kelne įvyko masinė jaunimo demonstracija prieš nusikalstamą neonacistų aktyvumą, taip pat nerimą keliančią rasizmo ir nacionalizmo plitimą Vokietijos Federatyvinėje Respublikoje. Daugelio demokratinio jaunimo organizacijų, nacizmo laikais persekiojusių asmenų susivienijimo—antifašistų sąjungos, Vokiečių komunistų partijos, užsienio darbininkų sąjungų raginimu miesto centrinėje aikštėje susirinko šimtai manifestantų, kurie pareikalavo, kad valdžia imtųsi ryžtingų priemonių prieš "rudųjų" terorą ir nežabotą rasizmo propagandą.

MEKSIKOJE NAUJA PARTIJA

Mechikane įvyko Meksikos jungtinės socialistų partijos I suvažiavimas. Daugiau kaip 500 delegatų priėmė pagrindinius partijos dokumentus—principų deklaraciją, programą ir įstatus.

Suvažiavimas priėmė rezoliucijas, kuriose remiama Kuba, Nikaragva, Grenada, taip pat Salvadora ir Gvatemalos tautos, kovojančios už laisvę, demokratiją ir nepriklausomybę.

Pasibaigus suvažiavimui, įvyko mitingas, kuriame kalbėjo Meksikos jungtinės socialistų partijos generalinio sekretoriato narys Arnoldas Verduga. Jis papasakojo apie naujos partijos kūrimą. Jos varėtu kalbėtojas solidarizavosi su Tarybų Sąjunga ir kitomis socialistinės sandraugos šalimis.

Uždraudė tarybinėms lėktuvams kursuoti tarp JAV ir TSRS. Na, ir kodėl nesuitarti nutraukti ginklavimąsi.

Žmogus galvoti šiaip ir taip, ir prieini išvados, nors Vašingtonas mušasi į krutinę, kad nori taikos, bet tuo pačiu metu užantyje turi pikta gyvatę, kad pragai pasitaikius paleistų prieš Tarybų Sąjungą.

ISPANIJOS VISUOMENĖ NERIMAUA

Ispanijos demokratinė visuomenė vis labiau nerimauja, kad aktyvina savo veiklą ultradešinioji teroristinė organizacija. Deputatai socialistai pateikė vyriausybei paklausimą, kuriame reikalaujama duoti atsakymą, ar efektyvios yra priemonės, kurių imamasi, kad būtų užkirstas kelias neofašistų ardomiesiems veiksams. Jie žudo kairiuosius ir kitus pažangius visuomenės veikėjus bei politikus, padeginėja demokratinę prūsųjų organizacijų patalpas, daro kitus nusikaltimus.

JAV KOMPLIKUOJA PADĖTI

Afganistano Demokratinė Respublika pasiryžusi vesti konstruktyvias derybas su Pakistanu ir bet kuria šio regiono šalimi siekiant taikiai išspręsti dabartines politines problemas. Duodamas interviu Anglijos televizijai, tai pareiškė Afganistano liaudies demokratinės partijos CK generalinis sekretorius, Afganistano Demokratinės Respublikos Revoliucinės tarybos pirmininkas Babrakas Karmalis. Jis griežtai kritikavo šmeižtų kampaniją, kurią prieš Afganistaną varo Vašingtonas ir nurodė, kad Amerikos imperializmas visokiais būdais trukdo surengti tokias derybas. JAV komplikuoja padėti šiame Žemės rutulio rajone, siekdamas kurstyti antitarybinę isteriją, jis sakė.

TRUMPAI

— Darbo departamento vėliausiais duomenimis, nedarbas persirito per 9 procentus. Tokio didelio nedarbo nėra buvę nuo pat II Pasaulinio karo pabaigos. Gyvenantys iš senatvės pensijų ir socialinio aprūpinimo pašalpų bedarbiais nesiskaito.

— Kaip praneša laikraštis "N. Y. Times", 2.4 milijono fermerių, lygiai kaip Didžiosios depresijos metais, vos išsiverčia. Bankrotavimų ir prarandančių farmas bankams užskolas niekad tiek daug nebuvo, kaip dabar.

— Šių metų birželio 4-6 dienomis prez. Reaganas ketina vykti Europon į militarinės NATO grupuotės šalių viršūnių mitingą. Šia proga galvoja aplankyti ir popiežių.

— Nobelio premijos laureatas Nicolas Bloemberger sako, jog mažinimas studentams federalinių paskolų veda prie to, kad netgi ir vidurinės klasės jaunimui gali užsidaryti durys į aukštąjį mokslą.

— Plieno pramonės bosas David Roderick gąsdina darbininkus, jeigu jie nenusimuš algu, tai plieno pramonė bus likviduota. Darbininkai ruošiasi nepasiduoti, nežiūrint kad Fordo ir General Motors darbininkai pasidavė.

— Numatomė, kad iki 1985 metų JAV Amerikos pramonė bus įvesta mažiausia 50,000 robotu. Jie iš darbo išmes tūkstančius darbininkų.

IŠTIKIMAS LIETUVIŲ TAUTOS SŪNUS

[ŠIŲ M. BALANDŽIO M. 11 D. SUKAKO 80 METŲ
NUO GENEROLO VLADO KARVELIO GIMIMO DIENOS]

Vladas Karvelis

Lietuvos kariuomenė įvairiai sukūrė 1940 metų revoliucinius įvykius Lietuvoje. Kareivių ir puskarininkių masė, kilusi iš darbininkų ir valstiečių, nebuvo atitrūkusį nuo liaudies ir nuoširdžiai su didele viltimi sveikino liaudies vyriausybės sudarymą ir jos įvestas reformas. Bet karininkai, ypač jaunesnieji, išauklėti buržuazinio nacionalizmo ir šovinizmo dvasioje, buvo pasimetę. Marksistinė-lenininė ideologija absoliučiai karininkų daugumai buvo mažai pažįstama ir neprieinama iš dalies dėl drausminių apribojimų, iš dalies dėl plačios ir aktyvios antitarybinės, antikomunistinės propagandos. Toji propaganda kūrė ir visiems į galvą įkalė iškraipytą marksizmo-leninizmo ir jo revoliucinio įgyvendinimo praktikoje vaizdą. Todėl supranta, kad Lietuvos kariuomenės karininkija į liaudies vyriausybę ir jos reformas žiūrėjo su nepasitikėjimu, stebėjo, kaip vyresnieji kariuomenės vadai vertina liaudies vyriausybės sudarymą ir jos revoliucinius pertvarkymus. O tokie vadai buvo generolai V. Vitkauskas, Vl. Karvelis, A. Čepas, pulkininkai A.

Urbšas, A. Surkus, V. Motieka ir eilė kitų. Tai buvo giliai išsilavinę, autoritetingi kariuomenėje ir visuomenėje generolai ir karininkai. Jie matė ir juto Lietuvoje egzistuojančią socialinę ir klasinę nelygybę, vienokiu ar kitokiu būdu nepriėmė oficialiai peršamos buržuazinio nacionalizmo ideologijos. Jie, atmetę tautininkų peršamą fašistinę ideologiją, stėjo ginti lietuvių tautos liaudies interesus. Juos, kaip ir daugelį to meto inteligentų, veikė Didžiosios Spalio Socialistinės revoliucijos Rusijoje atgarsiai, pažangūs Lietuvos inteligentijos ieškojimai ir liaudies nusivylimas reakcine valdžios viršūnių politika. Tokių mąstančių karininkų, kaip generolo Vl. Karvelio, galvose kildavo socialinės problemos, kurios neleido jiems atitrūkti nuo liaudies, tuo labiau, kad jie patys buvo kilę iš darbininkų, valstiečių arba smulkios valdininkijos. Jų vaidmuo Lietuvos posūkyje į liaudies vyriausybės pusę buvo lemiantis.

Su generolu Vladu Karveliu mane likimas suvedė 1939 m. Tada aš, leitenantas, buvau Lietuvos Aukštosios mokyklos klausytoju, o generolas Vl. Karvelis—tos mokyklos viršininku. Mokykloje generolas Vl. Karvelis įvedė tradiciją: į lauko karines pratybas klausytojus vedavo vienas iš klausytojų. Jis važiuodavo kartu su karo mokyklos viršininku. Ir štai vieną kartą atėjo eilė man. Generolas Vl. Karvelis nurodė man kelionės maršrutą, kurį aš pasižymėjau žemėlapyje ir liepė sėsti į mašiną greta jo ir vesti Vilnis, 1982 balandžio 29

koloną į nurodytą vietą. Kelionėje jis tarp kitų klausimų uždavė ir tokį: "Ar tamsta žinai, kad šiandien žvalgysime vietovėje gynybines pozicijas nuo galimo užpuolimo iš Vakarų?" Aš atsakiau, kad žinau, bet pareiškiau abejonę, ar užteks jėgų toms pozicijoms nuo galingo priešo ginti. Generolas Vl. Karvelis pažiūrėjo į mane ir atsakė: "Jeigu mokėsime gintis, tai atsiras draugų, kurie padės!" Daugiau ta tema jis nebekalbėjo, bet aš tada labai gerai supratau savo viršininko mintį, kad reikia gintis nuo priešų iš Vakarų, o draugai ateis iš Rytų.

Kada atėjo audringi revoliuciniai 1940-ieji metai, mes, jaunesnieji karininkai, generolą Vl. Karvelį matydavome įvairiuose karininkų susirinkimuose, kur jis, Lietuvos liaudies kariuomenės 2 pėstininkų divizijos vadas ir Kauno igulos viršininkas, smerkė buržuazinės santvarkos ydas, pritarė naujai tarybinei santvarkai. Gerai atsime nu 1940 m. rugpjūčio 20 d. Lietuvos liaudies kariuomenės vadovaujančių karininkų susirinkimą Kaune, kai generolas Vl. Karvelis kvietė visus Lietuvos liaudies karių sąžiningai vykdyti savo pareigą lietuvių tautos liaudžiai, tarybinei Tėvynei. Todėl ar tenka abejoti, kad generolo Vl. Karvelio ir kitų pažangiųjų karininkų pavyzdys ir jų autoritetingas žodis, daugeliui jaunesniųjų Lietuvos kariuomenės karininkų padėjo apsispręsti ir pasirinkti kelią su liaudimi. Tas ypač išryškėjo 1941 m. birželio mėn. 22 d., kada vokiškieji fašistai užpuolė Tarybų Sąjungą ir jau pirmąją karo dieną įsiveržė į Tarybų Lietuvą. Tada kiekvienam buvusiam Lietuvos kariuomenės karininkui bei puskarininkui reikėjo žaibiškai ir galutinai apsispręsti su kuo eiti: ar su Tarybine Armija, į kurios eiles jie buvo su pasitikėjimu priimti ir davė priesaiką kovoti už savo liaudies laisvę, ar su pakėlusiais galvą lietuviškaisiais buržuaziais nacionalistais, atvirai skelbusiais, kad jie talkininkauja agresoriams, lietuvių tautos priešams—vokiškiems fašistams. Tai buvo egzaminas, visiškai atsijojęs svyruojančius, abejojančius, nesugebėjusius laiku apsispręsti ir aiškiai bei slapčiomis fašistuojančius.

Visi, kurie nuėjome kartu su Tarybine Armija kovoti prieš vokiškuosius fašistus už lietuvių tautos laisvę, vėliau susirinkome 16-oje lietuviškoje šaulių divizijoje. 1942 m. pradžioje atvykęs į tik pradėtą formuoti 16-ąją lietuvišką šaulių diviziją, aš nė kiek nenustečiau čia sutikęs generolą Vl. Karvelį. Jis buvo divizijos vado pavaduotoju. Ištas dienas ir naktis jis dirbo formuojamuose divizijos pulkuose. Būdamas patyręs organizatorius, didelis karo dalykų žinovas, Vl. Karvelis padėdavo dalių vadams spręsti daugybę organizacinių ir kovinio rengimo klausimų.

1943 m. vasarą generolas Vl. Karvelis buvo paskirtas 16-os lietuviškos šaulių divizijos vadu. Jam vadovaujant divizija atmušė vokiškųjų fašistų atakas Oriolo—Kursko mūšyje, ir pati, perėjusi į puolimą, su kautynėmis nuėjo 120 km. ir išvadavo daugiau kaip 60 gyvenviečių Oriolo srityje. Vėliau, 1943 m. rudenį ir 1944 m. vasarą generolo Vl. Karvelio vadovaujama 16-oji lietuviška šaulių divizija sėkmingai

kovėsi Baltarusijoje, atžygiavo į Tarybų Lietuvą, kur prie Šiaulių atmušė didelį vokiškųjų fašistų armijos puolimą. Per tas kautynes hitlerininkai neteko 900 kareivių ir karininkų, 22 tankų, 8 šarvuotųjų ir daug kitos karo technikos.

Generolas Vl. Karvelis buvo ne tik sumanus ir drąsus vadas, mokėjęs organizuoti divizijos pulkų veiksmus kautynėse. Savo politiniu, ideologiniu užsigrūdinimu, patriotizmu, mokėjimu bendrauti su savo pavaldiniais, jis kėlė jam pavaldžių karininkų ir kareivių patriotines nuotaikas ir kovinį veržlumą. Kautynių organizavimo ir taktikos klausimuose jis buvo neginčijamas autoritetas.

Išvykęs 1944 m. iš 16 lietuviškos divizijos, ir paskirtas Tarybinės Armijos Korpuso vado pavaduotoju, generolas Vl. Karvelis kovojo Lenkijoje, Čekoslovakijoje. Karui pasibaigus, jis grįžo į Tarybų Lietuvą ir dirbo Vilniaus Valstybiniam universitetui Karinės katedros viršininku. Už mokslinę istorinę veiklą jam buvo suteiktas docento vardas.

Generolą Vl. Karvelį gerai pažinojo visa lietuviškoji išeivija. Jis nuo 1962 m. keturiolika metų vadovavo Lietuvos kultūrinių ryšių su tautiečiais užsienyje komitetui. Visi tautiečiai, kurie tuo metu lankėsi Tarybų Lietuvoje, gerai atsimena generolą Vl. Karvelį. Tai buvo visada geros nuotaikos, nuoširdus, aukštos kultūros ir didelės erudicijos žmogus. Jis daug nuveikė stiprindamas kultūrinius ryšius su išeivija.

Generolas Vl. Karvelis visą savo gyvenimą kovojo už lietuvių tautos laisvę. Didžiojo Tėvynės karo metais jis su ginklu rankose gynė savo gimtosios žemės, savo tėvynės žmonių laisvę ir laimę nuo priešų—vokiškųjų fašistų. Jo vadovaujama 16 lietuviška šaulių divizija daug prisidėjo, kad lietuviškųjų išeivių numylėta tėvų žemė dabar yra laisva, laiminga, klestinti ir džiugina kiekvieno lietuvių širdį.

P. Petronis
"Tėviškės" draugijos
prezidiumo pirmininkas

Vokietijoje nesiliauja neonaciai

Vokietijos Federatyvinėje Respublikoje suaktyvėjo neonacistinės grupuotės. Jų varoma įžūli antihumaniškų rasistinių idėjų propaganda—tiesioginis oficialiosios valdžios nuolaidžiavimo padarinys. Tai rodo Stuttgarte vykstantis teismo procesas, kuriame nagrinėjama vadinaujamųjų vokiečių veikimo grupių vadovų M. Rederio ir jo artimiausių parankinių byla.

Tiesioginiu Rederio įsakymu organizacijoje buvo sudaryti asmenų, kuriuos reikia sunaikinti, sąrašai.

Smogikai iš veikimo grupių ketino susidoroti su žymiais antifašistinio judėjimo veikėjais, su profsąjungų aktyvistais ir kai kuriais politiniais veikėjais. Teisme Rederis įžūliai pareiškė, kad "juodųjų sąrašų" sudarymas—"tik dalis jo planų".

Neonacistų vadeiva kelerius metus siuntinėjo savo bendrininkams aplinkkraščius, kuriuose buvo reikalaujama imtis "aktyvių veiksmų".

Šių "veiksmų" tikslas buvo tero-

Kodėl Izraelis puldinėja Libaną

Neišsisklaido pavojaus debesys viršum Libano. Izraelio lėktuvai vis dažniau įsiveržia į jo teritoriją, kariniai laivai plaukioja prie Libano krantų. Užsienio spaudoje pasirodo vis daugiau pranešimų, jog Izraelis ruošiasi vėl įsiveržti į Libaną.

Būdinga, jog tuo pat metu suaktyvino diplomatinę veiklą šiame rajone Vašingtonas, kurio atstovas Habibas tarėsi su Izraelio ir kai kurių arabų šalių vadovais. Deja, ne Izraelio ekstremizmo tramdyti atsiunčiamas atstovas iš Vašingtono.

Kuo nusikalto Libanas, ši nedidelė arabų valstybė, prigludusi prie Viduržemio jūros (jo teritorija net šešetą kartų mažesnė už Lietuvos, nors gyventojų turi tiek pat—apie 3 mln.)? Kodėl čia nesibaigia kraujo praliejimas?

Libano teritorijoje yra prisiglaudę apie 400,000 Palestinos pabėgėlių. Jo teritorijoje veikia Palestinos išsivadavimo organizacija, kuri palaiko gerus santykius su Libano nacionalinėmis patriotinėmis jėgomis. Tuo tarpu jau daugiau kaip 15 metų palestiniečius puola reakcingosios krikščionių dešinėsios jėgos, kurias remia Izraelis. Štai čia ir slypi nesibaigiančio konflikto priežastys. Izraelis dedasi Libano krikščionių gynėju, o iš tiesų siekia palaužti palestiniečių išsivadavimo judėjimą.

Nors 1976 metais arabų šalys atsiuntė į Libaną jungtines pajėgas kontroliuoti paliaubų, tačiau tai neužgesino konflikto, kurį ne kartą svarstė Saugumo Taryba.

Izraelio gynybos ministras A. Šaronas, pasak amerikiečių žurnalo "Time", atvirai ragina įsiveržti į Libaną, sunaikinti PIO, o tai esą būtų "paskutinis karas šiame pasaulio rajone". A. Šarono planas yra toks: palestiniečiai turi būti išvyti iš Libano, jie turi persikelti į Jordaniją, kur, Izraeliui padedant, nuverstų karalių Huseiną ir įkurtų Palestinos valstybę.

Štai kodėl neišsisklaido pavojaus debesys viršum Libano.

Apžvalgininkas

ristinių akcijų, dėl kurių žuvo keli žmonės, organizavimas.

Net jeigu neonacistinių organizacijų vadeivos atsiduria už grotv (o taip Vokietijos Federatyvinėje Respublikoje būna labai retai), tai ir ten jie jaučiasi gana laisvai.

Pavyzdžiui, vienas iš jų—kažkoks M. Kiunenas, atliekantis bausmę, pareiškė vieno laikraščio korespondentui, kad jis be jokių kliūčių palaiko ryšius su savo bendrininkais.

— Buvęs viceprezidentas Mondale sako, jog prez. Reagano ekonomikos politika yra "nuts". Girdi, ir mokyklos penkto skyriaus vaikas gali suprasti, kad nesąmonė mažinti pajamų mokesčiai, didinti karinis biudžetas ir tuo pačiu metu balansuoti valstybės biudžetas.

Pažangioji VFR visuomenė reikalauja padaryti galą neonacistų intrigoms, griežtai juos nubausti.

J. Pukas
3

“INTERNACIONALAS” IR JO ISTORIJA

1871 m. gegužės 27 d. iš visur apsupti Per Lašežo kapinėse kovėsi ir žuvo paskutiniai 200 naujo tipo valstybės—Paryžiaus komunos—gynėjų. Sekančią dieną, sekmadienį nuaidėjo paskutinis komunarių patrankos šūvis. Krito paskutinė jų barikada Rampono gatvėje, kurią ketvirtį valandos gynė vienas žmogus. Tai buvo didvyriškos kovos ir pirmos pasaulyje darbininkų valstybės paskutinis atodūsis.

S. Nėris Paryžiaus komunos atminimui yra parašiusi eilėraštį. Jame yra eilutės: “Senos bangos nuo kraujo raudonos . . .” Poetė nė kiek neperdėjo. Daugiau trisdešimt tūkstančių sušaudytų—tokios buvo K. Markso žodžiais tariant “šturmavusiųjų dangu” aukos.

Kruvino Prancūzijos buržuazijos siautėjimo dienomis Monmarte, vieno namelio mansardoje slapstėsi Eženas Potjė, už akių nuteistas mirši Komunos narys. Pro slėptuvės langą matydamas šaudomus savo kovų draugus, Potjė sukūrė patį optimistiškiausią, tikėjimo pergale persunktą himną—“Internacionalą”. Jame nėra nė žodžio apie pralaimėjimą, nė šešėlio liūdesio, sielvarto. “Internacionalas” ne rekviam kritusiems, ne rauda prie jų kapo, bet būsimų kovų himnas ir begalinis tikėjimas būsima pergale.

Visoms revoliucijoms būdinga tai, kad jos pagimdydavo neįprastus ginklus—daugybę dainų. Prancūzų revoliucija, nuvertusi feodalizmą, davė beveik pusantro tūkstančio tokių ginklų. Tada gimė “Marseljetė”, tapusi Prancūzijos nacionaliniu himnu. Kompozitorius H. Berliozas apie “Marseljetę” sakė, kad ji tinka dainuoti visiems, kas turi balsą, širdį ir kraują gyslose. “Internacionalui” šito mažai. Jį gali giedoti visi, turintys balsą, širdį, kraują, ištikimi tarptautinei darbininkų klasės vienybei ir tikintys neišvengiama socializmo pergale visame pasaulyje.

Darbininkas savamokslis poetas komunistas Eženas Potjė ir buvo toks žmogus. Tik žmogus, be galo tikintis socializmo pergale, matydamas žudomus savo kovų draugus, galėjo parašyti tokias eilutes:

Pirmyn, vergai nužemintieji,
Išalkusi minia, pirmyn!
Sukilkit, žmonės pavergtieji,
Visi kovon, išvien smarkyn!
Autorius kviečia ne tik sugriauti seną pasaulį, bet ir sukurti naują:
Pasaulį seną išardysim
Iš pamatų pačių ir tuo
Naujai pasaulį atstatysim,—
Kas buvo nieks, tas bus viskuo!
“Internationale” yra eilutės, kurių mintis įėjo į programinius komunistų partijų dokumentus. Tai mintis, kad tik pati darbininkų klasė gali išsivaduoti iš priespaudos:

Nei dievas, caras, nei galiūnas
Mums išvadavimo neduos.
Vaikai garbingosios komunos
Save iš skurdo išvaduos.

E. Potjė savo eilėraštį pavadino “Internacionalu”. Šis lotyniškas žodis lietuviškai reiškia “tarptautinis”. Tuo pabrėžta mintis, kad E. Potjė savo eiles skyrė visų be išimties tautybių darbo žmonėms, kad visus juos kvietė bendrai kovoti su priespauda, kapitalizmu ir nuversti jį.

Prieš pat E. Potjė mirtį, 1887 m.,

4

išėjo jo eilėraščių rinkinukas “Revoliucinės dainos”. Jos pateko į kito darbininko,—Liono šaltkalvio ir muzikanto Pjero Degeiterio rankas. Eilėraštis “Internacionalas” jį sužadino, ir P. Degeiteris parašė jam muziką.

P. Degeiteriui teko išgirsti savo dainos triumfą. 1928 m. jis, tada jau senukas, Prancūzijos KP narys, dalyvavo Kominternu VI kongrese. Kai pirmininkaujantis pranešė, jog salėje yra “Internacionalo” muzikos autorius, visi atsistojo, ir spontaniškai suskambo proletarinis himnas,—įvairiakalbis, bet visiems suprantamas.

Tačiau praeitame amžiuje, po “Internacionalo” sukūrimo, atsitiko taip, kad rodėsi, jog nebus kam pakelti sutriptą Paryžiaus komunarių raudoną vėliavą ir sugiedoti proletarinį himną. Vakarų Europoje, davusioje kelias revoliucionių kartas, prasidėjo revoliucijos atslūgis.

Tik po kelių dešimtmečių pakilo raumeninga Rusijos proletarų ranka, paėmusi Raudonąją vėliavą. Šiai revoliucionių kartai giedant “Internacionalą” teko laimėti pradėti kurti naują pasaulį.

Į Rusijos istoriją “Internacionalas” atėjo per lenininę “Iskra”. Jos pirmajame numeryje, išėjusiame 1900 m. gruodžio mėn., pranešimas apie Tarptautinį socialistų kongresą (įvyko 1900 m. rugsėjo mėn.) baigiasi taip: “Susijunkime drauge ir kartu dirbsime ir kovosime su raudonosios vėliavos atšvaistu, su proletarinio himno garsais . . .” Toliau sekė “Internacionalo” pirmoji strofa pranciūziškai, žemiau tekstas rusiškai.

Raudonoji vėliava bei “Internacionalas” iki Spalio revoliucijos ir jos metu buvo svarbiausieji Rusijos proletariato emocionalinio arsenalo ginklai. Amerikiečių žurnalistas Džonas Ridas, Spalio revoliucijos liudininkas ir kruopštus jos metraštininkas, aprašęs Tarybų II suvažiavimą, priėmusį lenininį dekretą dėl taikos, pažymėjo: “Staigus ir gaivališkas polėkis pakėlė mus visus ant kojų, ir mūsų vieningumas pasireiškė darniu, jaudinančiu “Internacionalo” skambėjimu. Kažkoks senas, žilstąs kareivis verkė kaip vaikas”.

1917 m. lapkričio mėnesį į Kremliaus kurantus pataikė patrankos svedinys. Po metų, V. Leninui nurodžius, mechanizmas buvo pataisytas. Laikrodžio pradėjo skaičiuoti socializmo laiką, o kurantuose įrengtas mechanizmas kasdien 12 valandą atlikdavo “Internacionalo” melodiją. Tai buvo, ko gero, pirmoji techninė Tarybų valstybės demonstracija.

Po Spalio revoliucijos “Internacionalas” pradėjo triumfo žygį per pasaulį. Iki 1944 m. jis buvo Tarybų Sąjungos himnu. Paskui jis liko TSKP, kitų šalių komunistų partijų himnu. Jis skamba komunistų partijų suvažiavimuose, tarptautiniuose forumuose, ir dar ilgai bus ginklu darbininkų klasės grumtinė prieš kapitalizmą, išnaudojimą, priespaudą.

“Internacionalas” buvo ir pirmą dainą 1966 m. pavasarį, vykstant TSKP XXIII suvažiavimui, nuskambėjusi iš kosmoso: tarybinis dirbtinis Žemės palydovas radijo bangomis perdavė TSKP himno melodiją.

“Internacionalas” — revoliucijų

TSRS nutarė vienašališkai įvesti moratoriumą

[IŠ TSRS PROFSAJUNGŲ SUVAŽIAVIME
L. BREŽNEVO PASAKYTOS KALBOS IŠTRAUKA]

Dabar, brangūs draugai, aš galiu jums pranešti, jog, siekdama, kad būtų lengviau sudaryti teisingą susitarimą dėl abiejų šalių branduolinių priemonių didelio sumažinimo Europoje, ir norėdama parodyti gerą pavyzdį, Tarybų Sąjungos vadovybė nutarė—vienašališkai įvesti moratoriumą branduolinės vidutinio nuotolio ginkluotės dislokavimui europinėje TSRS dalyje. Jau dislokuotą čia tokią ginkluotę mes išaldome kiekybiškai ir kokybiškai, senų raketų, žinomų kaip SS-4 ir SS-5, pakeitimą naujesnėmis—SS-20 sustabdome.

Šis moratoriumas galios arba kol bus sudarytas susitarimas su Jungtinėmis Valstijomis dėl Europai skirtų branduolinių vidutinio nuotolio priemonių sumažinimo, pagrįsto lygybe ir vienodu saugumu, arba iki tol, kol JAV vadovai, nepaisydami tautų saugumo, vis dėlto pradės praktiškai ruošti raketų “Pershing-2” ir sparnuotųjų raketų dislokavimui Europoje.

Toliau. Mes jau ne kartą esame pareiškę anksčiau, kad jeigu bus sudarytas abiejų šalių suderintas moratoriumas, būtume pasirėngę, rodydami gerą valią, vienašališkai sumažinti savo branduolinių priemonių skaičių Europoje būsimo suderinto sumažinimo sąskaita. Dabar mes nutarėme žengti naują žingsnį, demonstruojantį mūsų ryžtą siekti taikos ir tikėjimą, kad galima sudaryti abipusiškai priimtina susitarimą. Tarybų Sąjunga

ketina jau šiais metais, jeigu dar labiau nepaauštrės tarptautinė padėtis, savo iniciatyva sumažinti tam tikrą savo vidutinio nuotolio raketų kiekį.

Skelbdami šiuos nutarimus, mes įsitikinę, kad viso pasaulio tautos įvertins Tarybų Sąjungos rodomą taikingumą ir gerą valią. [Ilgi plojimai.] Mes taip pat tikimės, kad ir Vakarų šalys—mūsų partnerės derybose sugebės atsakyti į tai konstruktyviais žingsniais, vadovaudamosi gera valia.

Kartu mes laikome savo pareigą kuo aiškiausiai išpėti štai dėl ko. Jeigu JAV ir jų sąjungininkų NATO bloke vyriausybės, pamindamos tautų valią siekti taikos, vis dėlto realizuotų savo planą dislokuoti šimtus naujų Amerikos raketų Europoje, galinčių sunaikinti objektus TSRS teritorijoje, pasaulyje susidarytų kitokia strateginė situacija. Iškilų reali papildoma Jungtinių Valstijų gresmė mūsų šaliai ir jos sąjungininkams. Tai priverstų mus imtis tokių atsakomųjų priemonių, dėl kurių patektų į analogišką padėtį kita šalis, įskaitant ir betarpiškai Jungtines Valstijas, jų teritoriją. To nereikia pamiršti. [Plojimai.]

Ši aplinkybė dar kartą primena, kokią reikšmę taikos likimui, pasaulinio branduolinio gaisro grėsmės sumažinimui turi TSKP ir JAV susitarimas dėl strateginės branduolinės ginkluotės apribojimo ir sumažinimo.

REIKIA DAUGIAU PRANCIŠKONŲ

Neturime kito tikslo, o tik dar kartą pastebėti ir užakcentuoti mintį teisingą, jog pats gyvenimas keičia ne tik madas, bet ir žmones, ir gal pirmiausia jų mąstyseną. Ankstesniais laikais, regis, nebuvo kilnesnio ir aukštesnio siekio, kaip užsivilkti sutaną ir išsišvesti į kunigus. Dabar—ne. Dabar jaunimas taikosi į kitas profesijas net žinodami, kaip labai jį laukiami prie altorių. “Dėja,—rašo T. Leonardas Andriekus,—mūsų jaunimą patraukė inžinerija, kompiuteriai ir kiti pasaulietiški mokslai—ne tarnyba altoriui”.

Padėtis tokia, kad “paskutinis pranciškonas kunigas išventintas 1969 metais”. O kodėl? Nepasakysi, kad sovietai ar komunistai neleidi, nes tai vyksta “laisvajame pasaulyje”, JAV, tos šalies lietuviškojoje išeivijoje. Anot autoriaus, išeivijos lietuviams yra skaudu nelaimė, kad “šeimos nedavė lietuvių dvasiškių—kunigų bei vienuolių”.

Kad nedavė—jau faktas, bet, atrodo, kad jau ir neduos. Tačiau nėra padėties be išeities, ir išeitį pranciškonai atrado. Paklauskite: “Tokioj sunkioj padėty lietuvių pranciškonai griebėsi pačios pasku-

giesmių giesmė, milijonų pasaulio komunistų, šimtų milijonų darbininkų parolis. V. Leninas rašė: “Į kokią šalį be patektų sąmoningas darbininkas, kur jį benublokštų likimas, kokių svetimu jis be pasijustų be kalbos, pažįstamu, toli nuo tėvynės, jis visada gali susirasti sau draugų pagal pažįstamą “Internacionalo” giedojimą”.

Antanas Augus
Istorijos mokslų kandidatas

tinės priemonės—priimti kitataučius jaunuolius ir juos auklėti lietuviškojoje dvasioje, t. y. mokyti lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos ir įkvėpti meilę”.

Nesužinojome, kiek tu kitataučių, jau auklėjamų “lietuviškojoje dvasioje”, bet suabejojame darbo pasisekimu jau vien todėl, kad negausios jų jėgos, o plačiai užsiimta.

Kaip praneša T. Leonardas Andriekus, lietuvių pranciškonų kartu su “klerikais ir kandidatais tėra 70 asmenų”, o dabar cho-cho!—“8 vienuolynai, trys parapijos, dvi paparinės misijos, spaustuvė, 3 periodiniai leidiniai, vasarvietė, naujokynas ir t. t.”.

Taip, darbų apimtis didelė, tačiau pati idėja ruošti iš kitataučių lietuviškus pranciškonus arba pranciškonus “lietuvių dvasioje” yra žavi. Reikėtų tik daugiau pranciškonų ir galima būtų “lietuvišką dvasią” įkvėpti visai Amerikai, o vėliau gal ir pasauliui . . .

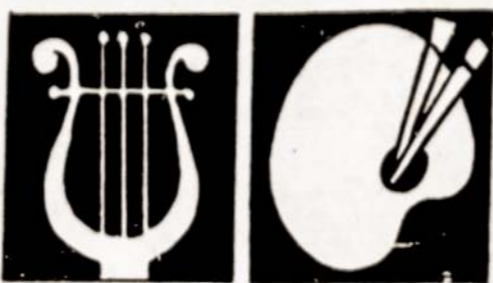
Pranas Pelėda

• • •

— General Electric uždarė drabužių lygintuvų fabriką Ontarijoje, Cal., dėl to, kad kompanijos fabrikuose Meksikoje, Singapure lygintuvai gaminti ir importuoti Amerikon duoda daug daugiau pelno, negu gaminti čia Amerikoje.

— Pakartotinai ištirta, kad kiekvienas bilijonas dolerių, jeigu būtų skiriamas krašto ūkiui, o ne militariniams reikalams, duotų 10,000 daugiau darbų.

Vilnius, 1982 balandžio 29

Juozas Baltušis apie save

JUOZAS BALTUŠIS

Gimiau 1909 metų balandžio 14 dienos 8 valandą ryto Rygoje, darbininkų šeimoje. Mano tėvas Karolis Juozėnas gimė ir augo Būtėnu kaime, netoli Svėdesų; motina Marija Baltušytė—Puponių kaime, prie Kupiškio. Simtmečio pradžioje, visiškai nesužinęs, abu atvyko į Rygą ieškoti sotesnio duonos kėsni, čia pamilo vienas kita, vedė. Šeimoje buvome penki broliai ir viena sesuo. Trys broliai—Jonas, Alfonsas ir Edvardas—mirė įvairiomis ligomis dar maži. Likusieji gyvename iki šiol. Visi jau pensininkai.

Buvau mažamokslis, nebaigęs pradžios mokyklos. Priešokiais nuo kitų darbų skaičiau knygas. Jos labai stipriai padėjo man suprasti tai, ko nesužinojau mokykloje. Skaitau iki šiol.

Vaikystę ir jaunystę praleidau piemenaudamas ir bernaudamas pas ūkininkus Kupiškio ir Svėdesų valsčiuose. Properšomis mėginiau išmokyti staliaus amato, svajojau apie puodžiaus specialybę. Nieko doro iš to neišėjo.

1929 metų pabaigoje atvykau į Kauną. Irgi ieškoti sotesnio duonos kėsni. Ploviau malkas turguje, dirbau pasiuntiniu laikraščių ir žurnalų platinimo privačioje kontoroje "Spauda", blizginau parketa Valstybės teatre, tuometinėje Finansų ministerijoje ir Jachtklubo restorane, plūduriausiam ant pasaitų Nemuno vandenyje. Vėliau "Raidės" spaustuvelyje išmokau knygrišio amato, o dar vėliau—privačioje Emilijos Norkienės spaustuvelyje—raidžių rinkėjo-linotipininko. Po to, sąlygoms ir aplinkybėms keičiantis, dirbau labai įvairių darbų, kartais gana atsakingą. Dabar, saulėlydžiui artėjant, galiu pasakyti, kad iš visų tų darbų labiausiai man patiko knygos rišti.

1931 metais, Kaune, susipažinau su rašytoju Kaziu Boruta ir, jo skatinamas, pamėginau jėgas prozoje. Pirmąjį apsakymą "Cukriniai runkeliai" (tuo metu klaidingai pavadintą "raudonlapiais runkeliais") išspausdinau 1932 metais Kazio Borutos suorganizuotame "Darbo" almanache.

Rašiau ne vien proza, bet išbandžiau dar dramaturgijos, kino dramaturgijos, meninės apibrėžtos bei publicistikos žanrus. Pagaliau įsitikinau, deje, labai pavėluotai, kad privalau likti ištikimas prozai. Kas daug apžioja, mažai atsikanda.

Vilnius, 1982 balandžio 29

Nė vieno savo kūrinių nesu pasirašęs tikroju vardu ir pavarde—Albertas Juozėnas. Vartojau nemažai slapyvardžių: Jonas Puponis, M. Praksitielius, A. Prakvostas, Juozas Baltušis. Pastarasis tapo antrąja mano pavarde. Beje, ši slapyvardį man parinko irgi Kazys Boruta.

Medžiagą savo darbams imu iš realaus gyvenimo. Kazys Boruta pasirodė visiškai teisingas, iš pirmo pokalbio su manim nustatęs tikslią diagnozę: neturiu fantazijos, privalau vaikščioti žeme. Štai kodėl visi mano negausių kūrinių personažai turi realius prototipus. Išimti sudaro tik tai du: "Parduotų vasarų" I tomo bernas Jonas ir to paties tomo Damulė. Abu mano prasimanymai, tiksliau pasakius—sudaryti iš kelių realių prototipų. Ir abiem jais esu nusivylęs: vienas pasikorė, antroji pralindo į buožių šeimą. Valiusė, Irina Nikolajevna, Kazytė—gyvi ir sveiki. Su kai kuriais jų susitinku įvairiomis progomis, kartais ir be progų, tiesiog pasiilgęs.

Literatūrinių teorijų neišmaniau niekad. Neišmanau ir dabar. Nelaukau šito labai jau teigiama savo savybe. Klausantis teorijų, gal būt lengviau rašyti, negu klausantis širdies balso.

Mėgstu keliauti. Išvažinėjau ir pėsčias išvaikščiojau Lietuvą, Latviją, Estiją. Keliavau po Ukrainą, buvau Moldavijoje, Baltarusijoje, Kaukaze, Tadžikijoje, Kirgizijoje, žinoma, Rusijos Federacijos stambiausiose miestuose, visų pirma ir po daugelį kartų—Maskvoje bei Leningrade. Aplankiau taip pat Prancūziją, Belgiją, Šveicariją, Svediją, Suomiją, kelis kartus Lenkiją. Pabuvojau ir Jungtinėse Amerikos Valstijose. Kaip savamokslui, keliauti man tiek pat svarbu, kaip skaityti knygą. Gal net svarbiau. Tad neatsisakau šito nė dabar, nors pasidarė jau sunkiau užsiversti kuprinę ant pečių.

Esu laimingas, kad gimiau ir gyvenau ne kur kitur, o mūsų, Žemės planetoje, kad kvėpuoju Lietuvos oru, vaikščiau jos žeme.

Didžiausias džiaugsmas mano gyvenime—bendrauti su gyvais, išmintingais, valingais ir tauriais žmonėmis. Tokių Lietuvoje—ir ne vien Lietuvoje—dauguma. Myliu ir gerbiu juos. Mokausi iš jų. Jiems rašau.

Menkystas—verkšlentojus, alkoholikus, chuliganus, karjeristus, tuščiaagarbius, grobstytojus ir brokdarius—niekinu.

1973 metais pradėjau rašyti atsiminimus bendru pavadinimu: "Su kuo valgyta druska". Iš viso bus penki tomai. Žinoma, jeigu suspėsiu parašyti.

Atsiminimus rašau, turėdamas vieną tikslą: papasakoti apie žmones, su kuriais betarpiškai susidūriau gyvenime, bendravau, mylėjau arba neapkenčiau tuo pačiu siekdamas, bent iš dalies, nušviesti mano kartos žmonių nugyventą metą, istorinius ir nelabai istorinius pakitimus.

Esu be galo dėkingas skaitytojams už tikrai nuoširdų dėmesį, draugišką kritikos žodį, gausius laiškus. Tai didelė paguoda man ir didelis paskatinimas dirbti toliau.

Vacys Reimeris

MANO TĖVYNĖ

Kur kasvakar auksu lieta saulė guolį kloja, aš žinau prie namo liepa—tai šalis gimtoji.

Rymo čia tarp sodų pirkios, šuo prie tvarto loja, čia man pirmąkart pravirkus, debesėlis mojo.

Čia upelė išsiraičius, sidabru dabinta; rasos žiba laumės kraičiais, kai diena prašvinta.

Sesės čia į drobių raštą daug dainų įpynę,— linksmas, margas mano kraštas—Lietuva tėvynė.

Čia keliai gelsvi, smėlėti,— juos berželiai saugo... Kaip šio krašto nemylėti, kur gimiau ir augau?

Jinai dainavo ir mums

Šimtai Amerikos lietuvių atsimeina Vilniaus valstybinio akademinio operos ir baleto teatro solistė Aušra Stasiūnaitė, kai praeitų metų gegužės mėnesį su tarptautinių konkursų laureatu smuikininku Raimundu Katiliumi ir Vilniaus Filharmonijos pianistu solistu Povilu Stravinsku gastroliavo čia pas mus Amerikoje.

"Vilnius" salėje tada Aušra Stasiūnaitė dainavo gegužės 3 d. Po dienos kitos naujieji ateiviai (dipukai) buvo suruošę koncertą kitoje salėje. Kaip pas mus "Vilnius" salėje, taip naujųjų ateivių suruoštamame koncerte nuo scenos ilgai trunkančiais aplodismentais.

Aušra Stasiūnaitė ne eilinė solistė. Visiškai neįsivaizduoju, kaip gyvenčiau ir dirbčiau be šito.

Rytą kilęs, visuomet pamastau: "Ka šiaandien gero galiu padaryti Lietuvai?"

Ta kryptimi ir vairuoju visus savo darbus ir visas mintis.

Juozas Baltušis

APIE LIETUVIŲ KOMPOZITORIUS

Pastaraisiais metais paskelbta nemaža darbų apie lietuvių kompozitorių kūrybą. Daugiausia—tai straipsniai periodikoje ir įvairiuose rinkiniuose, skirti įžymių mūsų muzikų sukaktims, taip pat studijos, kuriose nagrinėjami atskiri jų veiklos aspektai. Didesnių ir išsamesnių knygų, igalinančių nuodugnau susipažinti su kompozitorių gyvenimo keliu ir kūrybos visuma, vis dar turime nedaug. Todėl visus, besidominčius lietuvių muzikinės kultūros raida, labai pradžiugino neseniai knygynuose pasirodžiusios dvi nemažos knygos—"Juozo Gruodžio gyvenimas ir kūryba" bei "Balys Dvarionas".

J. Gruodis (1884-1948)—labai ryški asmenybė lietuvių muzikos istorijoje. Jis buvo vienas iš pirmųjų lietuvių kompozitorių profesionalų, pelnęs didelį pripažinimą ir autoritetą kaip dirigentas ir pedagogas, pas jį mokėsi žinomi kompozitoriai A. Budriūnas, A. Račiūnas, J. Juzeliūnas. Knygos autorius A. Ambrazas, kuris ne vieną dešimtmetį gilinasi į J. Gruodžio biografiją, ir analizuoja jo įvairių žanrų kūrinius—simfoninius, sceninius, kamerinius, vokalinius ir choringus,—detaliai pasakoja skaitytojams apie nelengvą kompozitoriaus kelią į muziką, aptaria jo kūrinių stilių ir muzikinę kalbą, apibūdina

(Nukelta į 6 puslapį)

tė. Jau nuo pirmųjų mokslo metų konservatorijoje, siekdama kuo gilesnių savo specialybės žinių, ji rodė ypatingą veržlumą, pastangas išsiugdyti visus artistinei veiklai reikalingus komponentus.

Pelnusi laurus sąjunginiame M. Glinkos ir tarptautiniame Dž. B. Viočio vokalinių konkursuose (pirmosios premijos), A. Stasiūnaitė išvystė plačią kūrybinę veiklą. Šalia nuolatinio darbo LTSR valstybiniame akademiniam operos ir baleto teatre, kur jau dainuoja Rozina, Olga, Suzuki, Eboli ir kitas partijas, ji atlieka kantatų ir oratorijų solo partijas, kamerinę muziką, yra koncertavusi Leningrade ir Maskvoje, gastroliavusi Belgijoje, Italijoje. Jau suspėjo ji paruošti ir autorinę plokštelę. Vilniuje įvairių muzikinių renginių afišose dažnai matosi dainininkės Aušros Stasiūnaitės pavardė, nuotrauka.

Čia spausdiname jos nuotrauką, puoselėdami viltį, gal kai kada ją vėl užgirsime dainuojant čia Amerikoje pas mus.

J.

5

LIETUVOJE PREKYBININKAI TURI BUTI PROFESIONALAI

Vilniaus prekybos organizacijų valdybos vidurinės profesinės technikos mokyklos virėjų 1A grupės moksleivės (iš kairės) Alina Zilytė, Laima Plaukšytė ir Svetlana Vasiljeva mokyklos kultūrinės laboratorijoje.

Prekybininko profesiją galima įgyti LTSR prekybos ministerijos sistemos prekybos (organizacijų) valdybų profesinėse technikos mokyklose, kurios yra Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje.

DVI KNYGOS APIE LIETUVIŲ KOMPOZITORIUS (Atkelta iš 5 puslapio)

jo muzikos ryšius su lietuvių liaudies muzikine kūryba.

Knyga apie B. Dvarioną (1904-1972; sudaryta kitokiu principu. Tai—ne monografija, o medžiagos rinkinys, kurio sudarytojas akademikas J. Gaudrimas po pratarmės ir savo straipsnio apie B. Dvariono indėlį į lietuvių tarybinę muziką pateikia skaitytojams šešis muzikologų straipsnius apie kompozitoriaus įvairių žanrų kūrinius. Nemažus skyrius sudaro paties B. Dvariono įvairiais metais parašyti straipsniai, jo laiški seseriai, bičiuliams ir kolegoms.

Įdomūs artimųjų, mokinių ir draugų atsiminimai apie įžymų mūsų kompozitorių, toli už Lietuvos ribų garsėjusių pianistą ir dirigentą, pedagogą. Kiekvienas iš atsiminimų autorių išryškina vis kitokius menininko asmenybės bruožus. Apie jo žmogiškąją šilumą rašo kompozitoriaus vaikai—pianistė Aldona ir smuikininkas Jurgis Dvarionai, apie pedagoginį meistriškumą—pianistė T. Klimavičiūtė ir dirigentas R. Geniušas. Folkloristė J. Ciurlionytė, architektas V. Zemkalnis, dailininkas B. Motuza, dirigentas S. Sondeckis, buvęs filharmonijos direktorius B. Fedaravičius, žurnalistas L. Stepanauskas, chorvedys B. Zubrickas, muzikologai V. Juodpulis ir J. Bruveris pasakoja apie neužmirštamus susitikimus su B. Dvarionu.

Abiejose knygose nemaža nuotraukų, iliustruojančių apie šių kompozitorių gyvenimą ir kūrybą. Pateikti išsamūs jų kūrinių sąrašai, literatūros apie juos rodyklės ir kita informacinė medžiaga, kuri gerokai aplengvina skaitytojams susipažinimą su jų kūrybinio palikimu.

Klemas Nainys

6

Jose ruošiami maisto bei pramoninių prekių kontrolieriai-kasininkai, virėjai, konditeriai, padavėjai.

Į LTSR prekybos ministerijos sistemos profesinės technikos mokyklas mokytis priimami 15-30 metų amžiaus vaikinai ir merginos. Visiems moksleiviams mokama stipendija. Bendrabučių nėra, tačiau mokami butpinigiai. Baigę mokyklą, skiriami dirbti tame pačiame mieste, kuriame mokėsi.

Mokyklose vyksta teorinis ir gamybinis mokymas. Gamybinį mokymą, gamybinių praktiką moksleiviai atlieka geriausiose maisto bei pramoninių prekių parduotuvėse ir visuomeninio maitinimo įmonėse.

Į Vilniaus prekybos organizacijų valdybos vidurinę profesinę technikos mokyklą priimami vilniečiai, baigę 8 ir 11 klasių. Turintys aštuonmetį išsilavinimą, čia gali įgyti virėjo specialybę ir vidurinį išsilavinimą. Moksleiviai, baigę 11 klasių, visas aukščiau išvardytas specialybes.

Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio prekybos valdybų profesinės technikos mokyklos priima moksleivius, baigusius vidurinę mokyklą.

Pravėrę savitarnos parduotuvės duris, iš karto pastebėsite prie patėjimo, prie kontrolinių kasos aparatų, sėdinčius žmones. Tai **kontrolieriai-kasininkai**. Jie—pirmieji pirkėjo patarėjai ir pagalbininkai. Kontrolierius-kasininkas turi būti sąžiningas, darbštus, mandagus, greitos orientacijos, atidus pirkėjams.

Kvalifikuotas virėjas turi mokėti pagaminti ir skoningai apipavidalinti ir pateikti įvairius patiekalus, užkandžius.

Minkštas bandėles, purius pyragus, gražius tortus kepa **konditeriai**. Nuo seno pyragai, pyragaičiai, gražūs tortai puošia stalą įvairiomis progomis. Konditerio darbas kūrybiškas—jis leidžia pasireikšti fantazijai, skoniui, meniniams sugebėjimams.

Padavėjo specialybė reikalauja fizinės ištvermės, judesių grakštumo. Padavėjas nuolat bendrauja su lankytojais, todėl visada turi būti mandagus, pastabus, jautrus, sumanus.

Mūsų dienų prekybos uždavi-

PRISIKĖLĘ PAVEIKSLAI

[Apie Vilniaus muziejinių vertybių restauravimo centrą]

Tarybų Lietuvos muziejai turi bemaž pusantro milijono eksponatų. Jais į mus byloja praėję amžiai—žmonių mintys ir aistros, buitis, kultūra... Suprantama, amžiai paliko ir savo naikinantį pėdsaką—daugelį eksponatų tenka restauruoti.

Prieškarinėje Lietuvoje profesionalių restauratorių nebuvo. Po karo įkurtos kuklūs restauracinės dirbtuvės, jų pirmasis entuziastas buvo tuo metu vienintelis respublikoje restauratorius P. Gudynas. Paskui atsirado tapybos, grafikos sektoriai, prieš dešimtmetį susikūrė specialus mokslinio tyrimo sektorius. 1978 m. restauratoriai persikėlė į kitų restauratorių atnaujintus buvusius Oginskio rūmus Rūdninkų gatvėje.

Per šį laiką, mokantis iš Maskvos centrinių restauracinių dirbtuvių specialistų, kaupiant savo patyrimą, ir keičiantis juo su kitų respublikų ir šalių restauratoriais, padarytas milžiniškas darbas—restauruota daugiau kaip 60 tūkstančių kultūros vertybių.

Visą lietuvių restauratorių nueitą kelią gali akivaizdžiai pamatyti naujuosiuose rūmuose esančioje ekspozicijoje. Čia, Dailės kūrinių restauravimo centre, pavadintame P. Gudyno vardu, įrengta dešimtys modernių restauratorių studijų, laboratorijų. Čia sutiksi daug jaunų žmonių, pradėjusių restauratoriaus biografiją jau naujuose rūmuose. Sutiksi čia ir veteranų, beje, turinčių Tarybų Sąjungos aukščiausią kvalifikaciją.

Sio kolektyvo darbuotojai iš krūvelės trapių šukių atgaivina neolito laikų puodus, antikines vazas, porceliano gaminius... Atgimė pusterčio šimto metų kape išgulėję puošnūs Pacų apsiaustai, apie tūkstantį metų dūlėjusi archeologinė kepurėlė, daug galinti pasakyti apie X amžių... Ieškoma, taikoma ir surandamos naujos medžiagos verboms, gintarui, metalui, tekstilėi, popieriui restauruoti, pritaikyti nauji antiseptikai grafikai ir tapybai dezinfekuoti.

Restauratorė E. Olubienė per 20 darbo metų respublikos muziejams atgaivino apie tūkstantį aliejinės tapybos darbų. Ji rodo paveikslą nuotraukos prieš restauravimą—pilkos, išmargintos juodom dėmėmis, vos įžiūrimu piešiniu. Ir čia pat gaivumu nuo molberto šviečia tas

nys—tenkinti kasdien augančius žmonių materialinius ir kultūrinius poreikius. Spartus prekybos plėtojimas, jos tolesnis tobulinimas reikalauja vis daugiau ir aukštesnės kvalifikacijos prekybos darbininkų. Kasmet respublikos prekybininkų kolektyvą papildė jaunesni prekybininkai, baigę LTSR prekybos ministerijos sistemos profesinės technikos mokyklą.

Pavasario atostogų dienomis LTSR prekybos ministerijos sistemos profesinės technikos mokyklose, mokymo bazėse vyksta renginiai, kurių metu moksleiviai, jų tėvai galės plačiau susipažinti su prekybininko profesija ir atskiromis jos specialybėmis. Atvykusieji plačiau sužinos apie juos dominančias specialybes, priėmimo ir mokymosi sąlygas profesinėse technikos mokyklose.

S. Šiupsniskienė
LTSR prekybos ministerijos
kadru parinkimo ir rengimo
skyrėjas viršininkė

pats paveikslas—XVII a. nežinomo autoriaus drobė. "Prie šventyklos". Nors ir akivaizdus, bet neįtikėtinas atgimimo stebuklas.

—Didžiausią išpūdį,—sako restauravimo centro tapybos sektoriaus vedėjas B. Pakštas,—palieka toks darbas, kurį atliekant reikia pasukti galvą, įdėti dalelę širdies. Štai neseniai iš Tallino restauracinių dirbtuvių atvežė nežinomo XIX a. autoriaus peizažą. Šis paveikslas jau kartą buvo nemokšiška restauruotas. Prie jo daug ir įdomiai padirbėjome. Prisimenu dar įdomų ir sunkų darbą, kai reikėjo restauruoti F. Solimeno (1657-1747) paveikslą "Rebeka atsišveikina su tėvais". Tapyba buvo pūslėta, ilgai vargome".

Nelengva nustatyti eksponatų būklę. Pirmiausia tiriama biologinis užterštumas, paskui mikrochemine analize nustatoma grunto sudėtis, rišamoji medžiaga. Grafikos ir tapybos darbai tiriami ultravioletiniais ir infraraudonaisiais spinduliais,—jais galima nustatyti net pirminį dailininko piešinį, nuo kurio jis nukrypo tapydamas, galima išaiškinti, kas buvo taisyta, rasti vēlesnius dažų sluoksnius.

Nustačius eksponato būklę, numatoma, kaip jį reikia restauruoti. Dabar centras kasmet restauruoja beveik 800 muziejinių vertybių. Taip atgijo senieji Vilniaus universiteto gaubliai, M. K. Ciurlionio paveikslų kolekcija, neolito stovyklos (II-III tūkstantmetis prieš mūsų erą) archeologiniai radiniai, P. Smuglevičiaus paveikslų kolekcija ir kt. Centras kompleksiskai atlieka eksponatų mokslinius tyrimus ir restauravimą, teikia metodinę paramą muziejams. Alvis Dargis

PARUOŠĖ JAU 5.000

Panevėžio Politechnikume įteiktas 5000-asis technikos diplomas. Šį diplomą gavo pastatų techninės eksploatacijos jaunoji specialistė Lina Povilaitytė. Kartu su ja techninių diplomus gavo 255 jaunieji specialistai, iš jų 17—su pagyrimu. Visi jie dirbs Vilniaus, Klaipėdos, Šiaulių, Mažeikių, Panevėžio gamyklose, Ignalinos atominėje elektrinėje.

Nuotraukoje: Kėdainių rajono "Rytų aušros" kolūkieji pirmą kartą karvių melžėja Marytė Rakickienė, už gerą darbą apdovanota Darbo šlovės ordinu.

M. Baranausko nuotrauka
Vilnis, 1982 balandžio 29

DAUG ĮKURTUVIŲ KLAIPEDOJE

Uostamiesčio statybininkai užbaigė darbus toliausiai į pietus nusidriekusiame šeštajame gyvenamajame rajone. Devynaukščiuose ir penkiaaukščiuose namuose, išaugusiuose tarp Spalio ir Taikos prospektų, per šešis metus įsikūrė 27 tūkstančiai klaipėdiečių. Čia iškilo keturios vidurinės mokyklos, prekybos kompleksas, vaikų lopšeliuose-darželiuose suskambo dviejų tūkstančių mažųjų balsai.

— Uostamiesčio gyventojų skaičius jau pasiekė 184 tūkstančius, — aiškina miesto vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Antanas Tamulis. — Pokario metais pastatytose namuose apsigyveno daugiau kaip keturi penktadaliai miesto gyventojų. Simtai senovinių pastatų suremontuoti, istorinės-architektūrinės reikšmės statiniai restauruojami, juose įrengiami visi komunaliniai patogumai. Planuojama, kad 1985 metais Klaipėdoje gyvens 200 tūkstančių žmonių.

Automobilis rieda per Klaipėdos senamiestį—istorinį miesto centrą. A. Tamulis rodo atnaujinamus pastatus, kuriuose numatyta įsteigti senųjų laikrodžių muziejų, jaunimo klubą, mokytojų namus, dailės parodų rūmus.

V. Lenino aikštėje statybininkai montuoja sudėtingas gelžbetonio konstrukcijas. Informacinis stendas tvirtina, jog čia statomas 400 vietų viešbutis "Klaipėda"—būsimoji

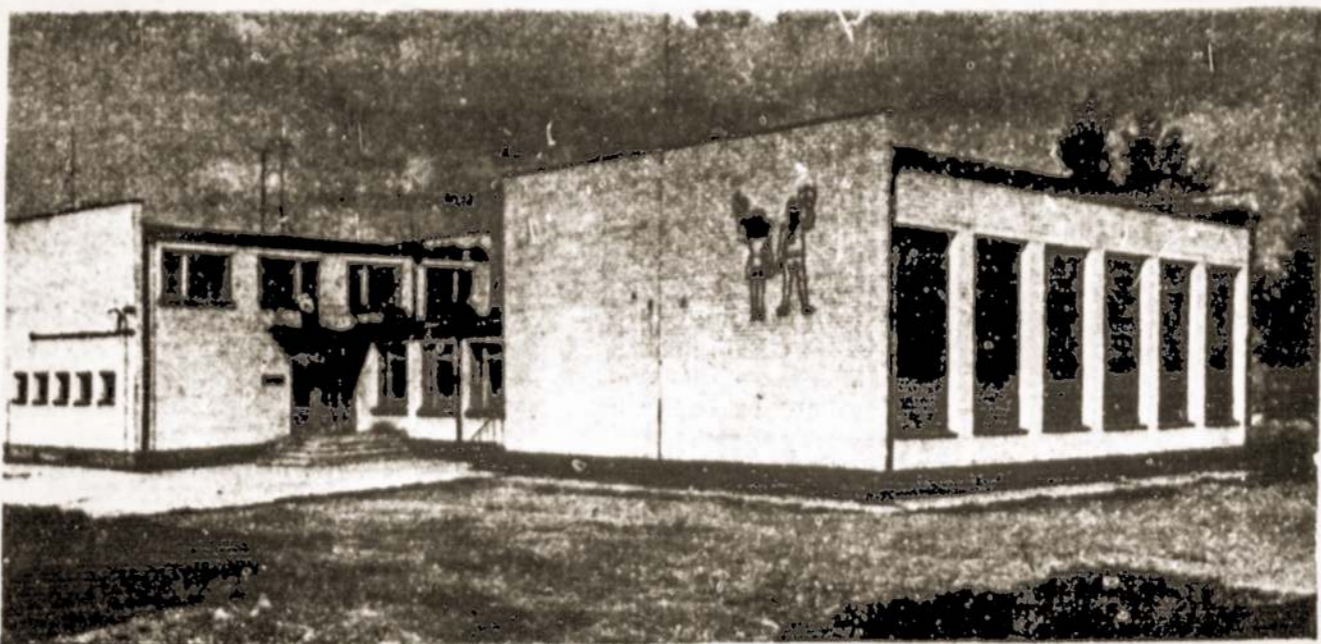
centrinės miesto aikštės puošmena.

Pravažiuojame originalius San-tuokų rūmus, Lietuvos jūrų laivinkystės administracinį pastatą, kino teatrą "Jūratė ir Kastytis", sveikatingumo miestelį, kuriame įsikūrė 600 lovų ligoninė ir gydytų namai, centrinį knygyną, naujus prekybos ir buitines tarnybos kompleksus, jūreivių tarpineisio polsio namus "Vėtrungė" ir daugelį kitų visuomeninių pastatų.

Perkirtę erdvią sankryžą, pasukame į patį ilgiausią Taikos prospektą. Žavimės grakščiu lengvosios atletikos maniežu, daugiaaukšte trečiaja poliklinika, stabtelime ties naujaisiais Žvejų kultūros rūmais, didžiausiais respublikoje. Po kelių mėnesių jų salės ir repeticijų kambariai atvers duris tūkstančiams žiūrovų ir saviveiklininkų, pakvies į Klaipėdą profesionalaus meno kolektyvus iš visos šalies ir užsienio. Tai bus aštunta didelė kultūros įstaiga po miesto kultūros rūmų, Jūrų muziejaus-akvariumo, Paveikslų galerijos, Liaudies filharmonijos, Liaudies meno muziejaus, Statybos tresto ir Jūrų prekybos uosto kultūros rūmų.

Iki 1985 metų bus užbaigta geležinkelio ir autobusų stočių rekonstrukcija, pastatyta 10 tūkstančių numerų automatinė telefono stotis. Miesto aplinkos tvarkymui bus išleista 30 milijonų rublių.

Alf. Pipiras

Moderni, su gerai įrengta sporto salė Ukmergės rajono S. Nėries kolūkio aštuonmetė mokykla.

AR ATSIMENAME LIETUVOS MIŠKŲ TRIUKŠMADARĮ

Žmonės sako, kad genys margas, o pasaulis dar margesnis. Tačiau tai ne visuomet atitinka tikrovę. Mat genių šeimos sparnuočių yra ir ne margų. Tai juodoji, pilkoji ir žalioji meletos. Pirmosios dvi taip pat stipriai tarškina sparnais. Tik žalioji tuo neužsiima. Tarp kitko, reikia priminti, kad kai kurios genių rūšys yra jau gana retos. Į respublikos Raudonąją knygą įrašyti tripirščiai, baltnugariai margieji geniai ir pilkosios meletos.

Visų rūšių geniai—uoksiniai paukščiai. Tad pavasarėjant jie ne vien iš smagumo tarškina snapais. Taip betriukšmaudami ir namus, kuriuose peri ir išaugina jauniklius, sau išsikala—dažniausiai drebulėse bei kituose minkštesniuose medžiuose. Pasitaiko, kad pasirenka ne medį, bet kokį nors stulpą. Štai prie miško kelio, vedančio į Veprius, telefono stulpe didysis margasis genys išsikala uokšą ir kelis metus iš eilės jame gyvena, išvedamas jauniklius.

Labai daug dienų reikia geniu dirbuotis, kol medyje būstą išsikala. Jam galime ir padėti. Suprantama, medyje iškalti tokius namus, kad geniams įtiktume, kažin ar sugebėsime. Tačiau geniu galime padaryti inkilą. Tik išranks tie geniai. Ne visuose inkiluose apsigyvena. Labai svarbu, kad inkilai būtų reikiamų matmenų.

Inkilus geniams patartina pakabinti ne žemiau kaip 5-6 metrai nuo žemės. Jeigu imanoma, tai dar ir aukščiau, jų landą nukreipiant į rytus ar pietryčius. Jeigu tokio darbo iš rudens neatlikome, tai dabar nedelskime. Prie inkilų paukščiai pripranta palaipsniui. Pilkosios ir juodosios meletos uokšus kala aukštai. Todėl joms inkilus reikia kalti 10 metrų aukštyje.

Ziemos metu, na ir pavasarėjant, kai vabzdžiai dar giliai pasislėpę, geniai pripranta prie augalinio maisto, eglėlių sėklų. Jas labai sumaniškai išlukština. Nuo eglės nuskyne kankorėži, geniai jį išspraudžia tarp

medžio šakų ar į kokį griovelį, jį net tam specialiai išskobdami, ir pradeda kalti. Kala—net skujos šokinėja, o sėkliukės ilgu liežuvėliu vikriai sugaudo.

Toks maistas vertingas, bet geniams sausokas. Tad pavasari, kai tik medžių kraujas (sultys) pradeda kilti kamienu į viršų, lekia margieji ten, kur daugiau baltmarškinių beržų. Jų kamienuose snapu prakala skylutę ir laukia, kol pasirodys saldaus skysčio lašas. Tada tai bent atsigauna, sočiai prisiskanauja kvapnaus skystimėlio!

O kai šaltis spigina, geniai dažni lesyklų lankytojai net gyvenvietėse.

Povilas Šleikus

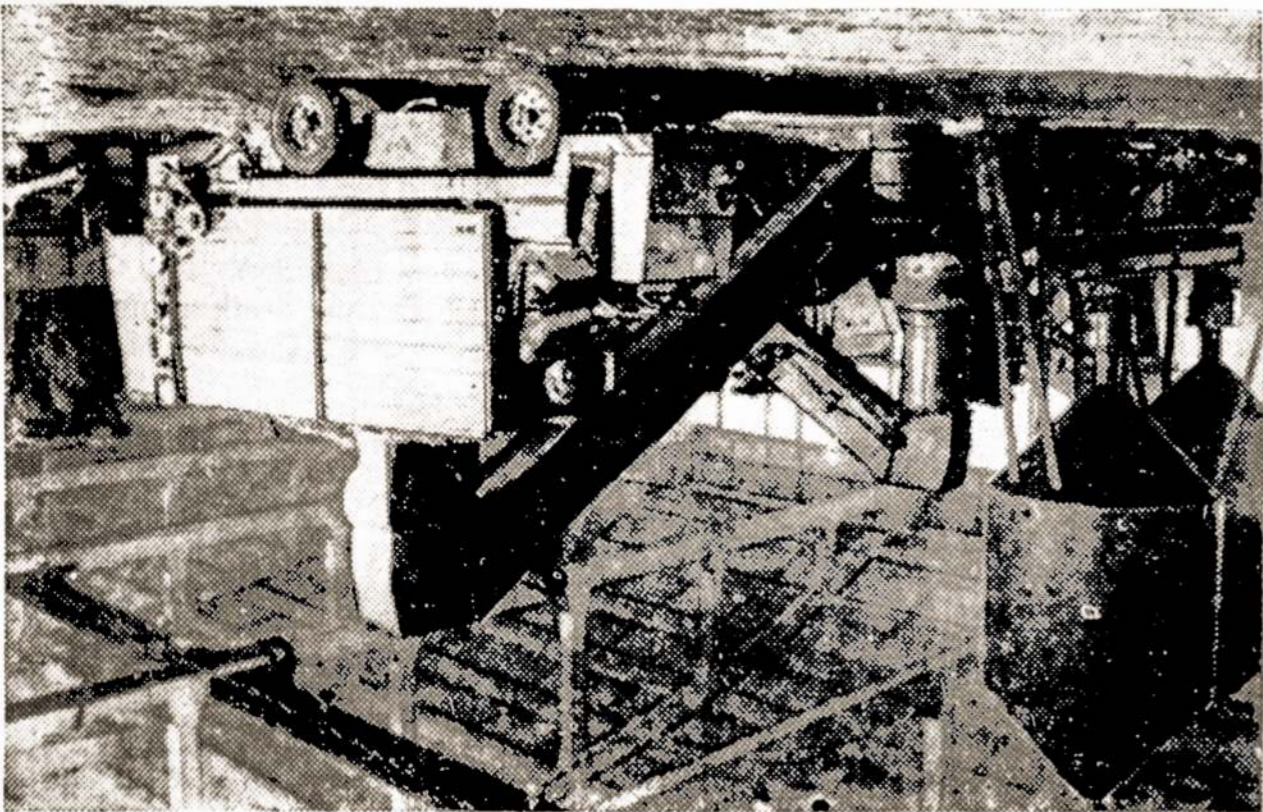
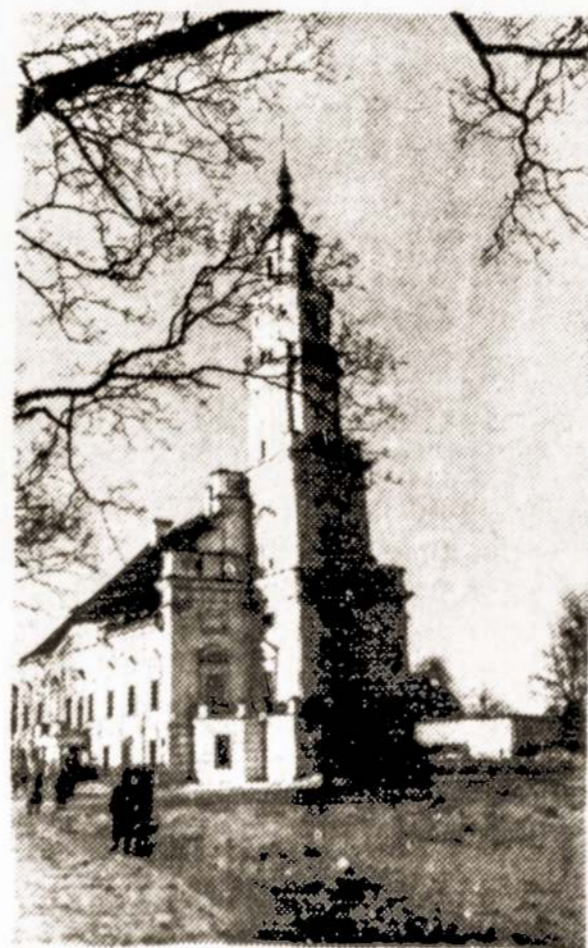
VANDENIUI ŠVARINTI ĮRENGINIAI

Kalvarijoje gamybinio susivienijimo dirbtuvėse pradėjo gaminti vandens valymo naujus įrenginius. Per parą naujuoju įrenginiu išvaloma 100 kubinių metrų vandens. Pajėgumus galima didinti grupuojant po kelis įrenginius.

KAUNO VAIZDAI

Nuotraukoje: Kauno santuokų rūmai senojoje miesto rotušėje.

K. Jurelės nuotrauka

Baigtas statyti Kauno rajono Mičiurino tarybinio ūkio-technikumo pienininkystės kompleksas. Siame uždaro ciklo "pieno fabrike" bus laikoma 1200 melžiamų karvių ir 1300 telyčių. Visi darbai automatizuoti ir mechanizuoti. Galvijams prižiūrėti reikia keturis kartus mažiau žmonių, negu paprastose fermose. Karuselės tipo melžimo aikštėle, pagamintą Vokietijos Demokratinėje Respublikoje, gali aptarnauti keturios melžėjos-operatorės.

Nuotraukoje: Komplexo pašarų paruošimo ceche. K. Jurelės nuotrauka

Molėtų rajone plečiasi Zdanovo kolūkio gyvenvietė. Pernai joje pastatyta keletas Alytaus eksperimentinio namų statybos kombinato pagamintų namų. Ūkio specialistai ir darbininkai gavo butus šios gyvenvietės daugiabučiame name. Nuosavyse namuose įkurtuves atšventė ne vienas iš vienkiamio persikėlęs kolūkietis.

AUGANČIAME MAŽEIKIŲ MIESTE

Sparčiai augančiame naftininkų gyvenamajame mikrorajone atidarytas stambiausias Mažeikiuose prekybos centras.

Jame yra erdvus gastronomas, konditerijos ir kulinarijos parduotuvė, kavinė-baras. Čia taip pat bus pastatyta didelė vaigykla.

Mieste statomas dar vienas gastronomas. Duris pirkėjams jis atvers trečiajame šių metų ketvirtyje.

Vilnis, 1982 balandžio 29

ATEISTŲ ŠAKRYDYS

Panevėžio miesto ateistinės minties skleidėjai buvo susirinkę į tradicinį 23-įjį šakrydį. Šį kartą juos sukviė pokalbis apie mokyklos ir gamybinio kolektyvo vaidmenį, ugdant jaunimo mokslinę-materialistinę pasaulėžiūrą.

Pranešimus skaitė svečias, Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto rektorius, istorijos mokslų daktaras, profesorius Jonas Aničas, panevėžietės Albina Plutienė, Teofile Bitinaitė.

POETO JOVARO ATMINIMUI

Beveik penkiasdešimt Siaulių Miesto ir aplinkinių rajonų literatų dalyvavo liaudies poeto J. Krikščiuono-Jovaro atminimui skirtame kūrybiniame konkurse. Jį surengė miesto laikraščio "Raudonoji vėliava" ir rajono laikraščio "Leninietis" redakcijos drauge su "Rūtos" konditerijos pramonės gamybinio susivienijimu, "Nuklono" gamykla ir Žadžiūnų kolūkiu.

Nuotraukoje: Kauno senamiestis. K. Jurelės nuotrauka

Gimus kūdikiui motinoms padidins vienkartinę pašalpą

[PASAKOJA ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS KOLŪKIŲ VALDYBOS VIRŠININKAS B. KELEVIČIUS]

— Ankstesnių nuostatų buvo numatyta, kad kūdikiui reikalingiems daiktams įsigyti kolūkietėms motinoms skiriama vienkartinė 12 rublių pašalpa, o jo maitinimui—18 rublių,—pasake B. Kelevičius.— Naujieji nuostatai šią pašalpą gerokai padidina.

Gimus pirmajam kūdikiui, bus išmokama 50 rublių dydžio vienkartinė pašalpa, gimus antrajam ir trečiajam—po 100 rublių. Gimus dvynukams, vienkartinė pašalpa kolūkietėms išmokama po 100 rublių už kiekvieną kūdikį nepriklausomai nuo ankščiau gimusių vaikų.

Beje, naujų nuostatų nurodyta, kad gimus ketvirtajam ir kiekvienam vėlesniam kūdikiui, vienkartinę pašalpą (išskyrus tą atvejį, kai gimsta dvynukai) išmoka socialinio aprūpinimo organai.

— **Pasitaiko, kad ne visi kolūkietė šeimos nariai dirba kolūkyje. Ar ši aplinkybė numatyta naujų nuostatų?**

— Jeigu kūdikio motina ne kolūkietė, nedirba ir nesimoko, išmokama mažesnė vienkartinė 30 rublių pašalpa kūdikiui tėvui, kolūkio nariui. Šiuo atveju pagimdžius dvynukus, tokio dydžio pašalpa išmokama taipogi tėvui, dalyvaujančiam kolūkinėje gamyboje.

— **Ar numatyti atvejai, kai pašalpa, gimus kūdikiui, gali būti neišmokėta?**

— Penkiasdešimties ir šimto ru-

blių dydžio pašalpa, gimus kūdikiui, išmokama tik tuo atveju, jeigu kalendoriniais metais iki kūdikio gimimo kolūkietė išdirbo visuotinio susirinkimo numatytą darbo dienų minimumą. Jeigu kolūkietė neišdirbo šių darbo dienų be svarbios priežasties, trisdešimties rublių dydžio pašalpa išmokama tėvui (kolūkietėiui).

— **Be abejojimo, nuostatų atsižvelgta ir į kitus atvejus?**

— Naujų nuostatų numatyta, nustatant vienkartinę pašalpą gimus kūdikiui, neatsižvelgti į mirusius ankstesnius vaikus. Miręs kolūkietis laikomas kūdikio tėvu, jeigu nuo jo mirties iki kūdikio gimimo praėjo ne daugiau kaip dešimt mėnesių. Jei mirė abu kūdikio tėvai, kurie dar nebuvo gavę pašalpos, ji išmokama kūdikio globėjiui.

— **Kūdikiui tėvams, norintiems gauti pašalpą, praverėtų būti žinoti dokumentų įforminimo tvarka.**

— Vienkartinę pašalpą gimus kūdikiui gauti tėvai socialinio draudimo komisijai arba kolūkio profsąjungos komitetui turi pateikti civilinės metrikacijos skyriaus išduotą pažymą. Kitame dokumente būtina pateikti žinias apie vaikų gyvenamąją vietą, taip pat pirmojo ar antrojo vaiko gimimo liudijimo nuorašus, jeigu norima gauti pašalpą gimus antrajam ar trečiajam vaikui. Skirtąją pašalpą kolūkio buhalterija išmoka tą pačią dieną.

Mūsų respublikoje naujieji nuostatai įsigalios nuo šių metų lapkričio 1 dienos.

Joniškio rajono Bariūnų kolūkyje pernai buvo prikulta iš hektaro po 44,2 cent. grūdų. Vidutinis javų derlingumas per pastaruosius penkerius metus taip pat viršijo 40 centnerių. Už gražius darbo rezultatus ūkis apdovanotas Lenino ordinu.

Nuotraukoje: [iš kairės] kolūkio pirmininkas Pranciškus Ramonas, vyr. agronomė Aldona Zigmantavičienė, agronomai Tadas Butkus bei Vincentas Užkuris aptaria pavasario darbų planus. A. Dilio nuotrauka

GRĮŽTA Į ŪKIUS STIPENDININKAI

Gruzdžių tarybinis ūkis—technikumas—senas ir gražias tradicijas turinti gyvulininkystės specialistų mokykla. Siemet šio technikumui jaunųjų specialistų skirstymo komisija įteikė paskyrimus 122 būsimiems zootechnikams ir veterinarijos felčeriaus, kurie dirbs 19-koje respublikos rajonų. O Sakynos, Varputėnų tarybinis ūkis, "Taikos" kolūkio ir kitų ūkių stipendininkai grįš į savo gimtuosius Šiaulių rajono ūkius. Tai 44-oji veterinarijos felčerių ir 20-oji zootechnikų laida.

8

LENKTYNIAVO SVEIKATOS APSAUGOS SRITYJE

Susumuoti respublikos miestų ir rajonų socialistinio lenktyniavimo sveikatos apsaugos srityje 1981 metų rezultatai.

Nugalėtojais tarp miestų tapo Šiaulių miestas, tarp miestų kurortų—Druskininkų miestas ir tarp rajonų—Alytaus rajonas. Šiaulių miestui ir Alytaus rajonui paskirtos Lietuvos pirmosios piniginių premijos.

Antrąsias vietas šiame lenktyniavime užėmė Kauno miestas ir Joniškio rajonas, o trečiasias vietas—Panevėžio miestas ir Kėdainių rajonas. Jiems paskirtos atitinkamos premijos.

APTARTI NEPILNAMEČIŲ AUKLĖJIMO KLAUSIMAI

Vilniuje įvyko pasitarimas, kuriame aptartas tolesnis nepilnamečių auklėjimo, jų užimtumo gerinimo, pasiruošimo vasaros poilsio klausimai. Jame dalyvavo Lietuvos KP miestų ir rajonų komitetų sekretoriai, vykdomųjų komitetų pirmininkų pavaduotojai, komjaunimo miestų ir rajonų komitetų sekretoriai, švietimo skyrių veikėjai, ministerijų, respublikinių organizacijų ir žinybų vadovai.

Pasitarime pažymėta, kad respublikoje nuveiktas nemažas darbas didinant šeimų, mokytojų, darbo kolektyvų atsakomybę už vaikų ir paauglių auklėjimą, gerinant nepilnamečių užimtumą, jų vasaros poilsio organizavimą.

Kartu atkreiptas dėmesys, kad reikia dar geriau rūpintis vaikų ir jaunimo auklėjimu, kelti kiekvienos šeimos atsakomybę už savo vaikų priežiūrą ir auklėjimą, toliau didinti darbo kolektyvų, visuomenės įtaką šeimoms, prireikus laiku suteikti tėvams reikiamą pagalbą. Labai svarbu, kad toliau gerintų moksleivių auklėjimą mokytojų, visapusiškiau panaudotų pamokas, popamokines, užklasinės ir užmokyklinės veiklos galimybes. Mokykla turi tapti viso auklėjamojo darbo centru gyvenamojoje vietoje. Kartu su mikrorajono klubais, kitomis kultūros-švietimo, sporto

įstaigomis darbu su vaikais reikia pilnai panaudoti visus aikštynus, sales. Būtina laiku ir principingai įvertinti paauglių antisuomeniškus poelgius, operatyviai šalinti juos sąlygojusias priežastis ir aplinkybes. Sprendžiant šiuos uždavinius, labai svarbu toliau tobulinti šeimos, mokyklos, darbo kolektyvų bendradarbiavimą.

Paauglių auklėjimo klausimus konkrečiau ir efektyviau turi spręsti kiekvienas miestas ir rajonas, kiekviena ministerija ir žinyba; užtikrinti nepilnamečių užimtumą, ypač laisvalaikio ir gyvenamojoje vietoje.

Pasitarime aptartos priemonės, kaip toliau tobulinti moksleivių vasaros poilsio organizavimą. Būtina geriau ruošti pionierių stovyklų, moksleivių gamybinių susivienijimų darbu, plėsti jų tinklą, sutvarkyti materialinę bazę, parinkti darbu stovyklose patyrusius kadrus.

Pasitarime kalbėjo Lietuvos Respublikinės Profsąjungų Tarybos pirmininkas, pionierių ir moksleivių vasaros poilsio organizavimo respublikinio štabo viršininkas A. Ferensas, Lietuvos KP CK mokslo ir mokytojų skyriaus vedėjas V. Baltrūnas, Lietuvos TSR Ministrų Tarybos pirmininko pavaduotojas A. Česnavičius. Is "Tiesos"

Moksleivių ekskursijos lėktuvais

Vilniaus kelionių ir ekskursijų biuro darbuotojai drauge su aviatoriais numatė surengti penkių dienų ekskursijas į miestus didvyrius Leningradą, Volgogradą, Kerčę, taip pat į Uljanovską, Voronežą, Dnepropetrovską, Toljati, Ordžonikidžę, Jerevaną, Gorkį. Iš viso lėktuvais keliaus vienuolika grupių. Į miestą prie Nevos bus du specialūs reisai. Jais skris 120 vyresniųjų klasių moksleivių iš įvairių Vilniaus miesto vidurinių mokyklų. Į Volgogradą vyks taip pat nemažas būrys jaunųjų ekskursantų—30 moksleivių.

Būtina pabrėžti, kad moksleiviams taikomos lengvatos: paaugliams iki dvylikos metų bilietų kainos sumažintos 50 procentų, o nuo dvylikos—30 procentų. Žodžiu, moksleivių iaukia idomios kelionės, nauji dar nepatirti išpūdziai.

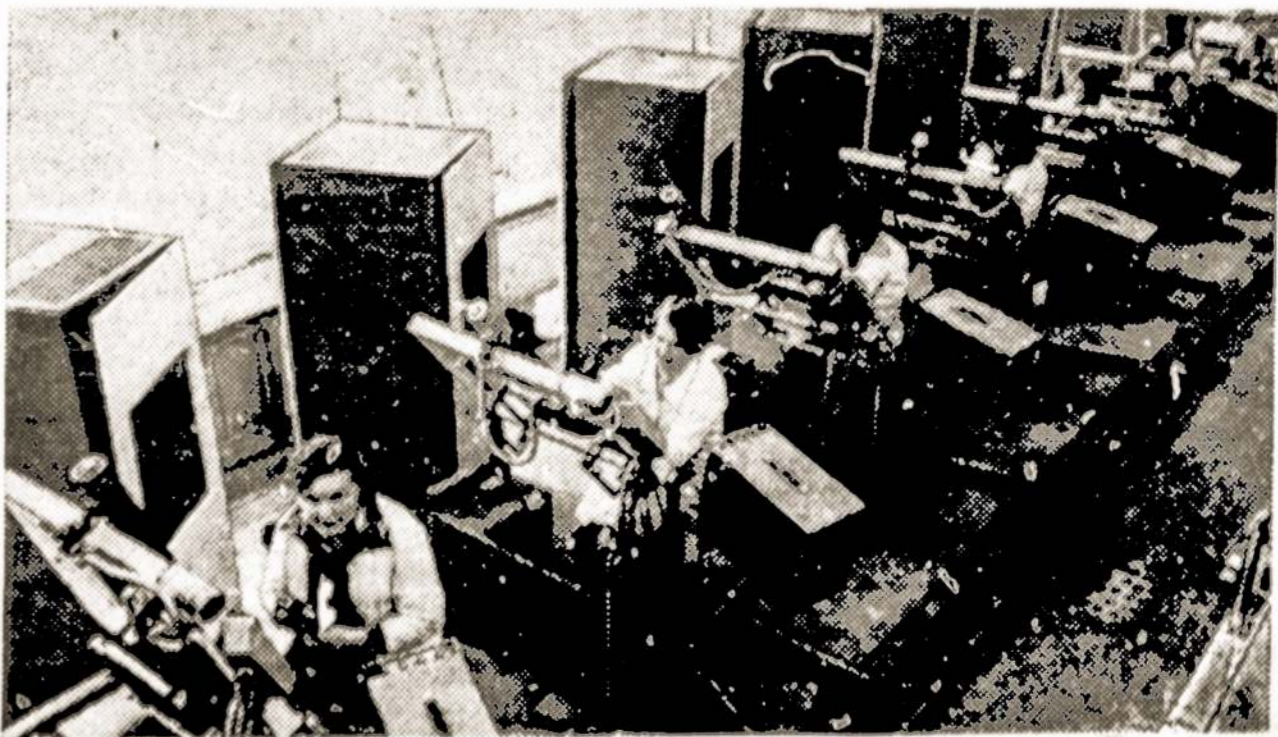
Pavasaris visada atneša papildomų rūpesčių aviatoriams: atsidaro naujos linijos, padaugėja reisų. Nuo kovo 2-osios lėktuvais AN-24

pradėjo reguliariai skraidyti maršrutu Vilnius—Gomelis—Voronežas—Saratovas. Daugiau lėktuvų dabar kasdien skrenda iš Vilniaus į šalies sostinę—keleivių paslaugoms net penki reisai. Dviem reisais per savaitę padaugėjo lėktuvų, skrendančių į Leningradą.

Nuo balandžio 1-osios pradėjo veikti Šiaulių aerouostas. Lėktuvai JAK-40 į Maskvą, Leningradą, Kauną, o nuo vasaros pradžios—ir į Kijevą, Vilnių, kitus šalies miestus. J. Aukštaitis

PO 293 KIAUŠINIUS PER METUS

Per 7 milijonus kiaušinių pirmąsias šio penkmečio metais pardavė valstybei Šiaulių rajono Ginkūnų daržininkystės tarybinis ūkis. Socialistinio lenktyniavimo nugalėtoju A. Ulčienienės, Z. Simkienės ir J. Kairienės prižiūrimos dedeklės per metus padėjo po 293 kiaušinius. Tai geriausias rezultatas respublikoje.

Vilniaus V. Lenino skaičiavimo mašinų gamykloje geriausiai dirba elektroninių skaičiavimo mašinų surinkimo cechasis. Čia daugelis technologijos procesų mechanizuota ir automatizuota. Automatinėse linijose dirba labai kvalifikuoti kadrai.

Nuotraukoje: Elektroninių skaičiavimo mašinų loginių blokų montavimo ir tikrinimo linija.

V. Gulevičiaus nuotrauka

Vilnis, 1982 balandžio 29

KUR SVEČIAVOSI MENININKAI

Tarybų Lietuvos spaudoje kone kasdien gali rasti pranešimų apie tolimas respublikos menininkų, meno kolektyvų keliones. Gal pabandykime trumpai apžvelgti Lietuvos meno ir kultūros tarptautinius ryšius bei mainus. Štai ką pasakoja respublikos kultūros ministerijos vadovaujantis inspektorius kultūriniais ryšiams su užsienio šalimis Judelis Lupšias:

— Vertinant kokią nors praeities atkarpą yra ir toks kriterijus: kiek per tą laiką išsigijai draugų. Šiuo požiūriu 1981-ieji metai mums buvo sėkmingi. Toliau plėtėsi įvairių LTSR Kultūros ministerijos žinybų tarptautiniai ryšiai. Per tuos metus mūsų meniniai kolektyvai ir atskiri menininkai svečiavosi 24 pasaulio šalyse.

Kai kurie maršrutai buvo ypač turiningi. Valstybinės filharmonijos kamerinis orkestras, vadovaujamas S. Sondeckio, aplankė Ispaniją, Prancūziją, VDR ir Vakarų Berlyną. V. Ganelino trio—Vengrija, Rumunija ir Italija. Vilniaus kvartetas koncertavo Italijoje ir Švedijoje, M. K. Čiurlionio kvartetas—Vengrijoje ir VDR. Šiuos kolektyvus, ypač Valstybinės filharmonijos kamerinį orkestrą, aukštai vertino visų minėtųjų šalių spauda.

Taip pat sėkmingai pasirodė užsienyje ir mūsų solistai: respublikos nusipelnęs artistas L. Digrys vargonavo keliuose Jugoslavijos miestuose, Valstybinės filharmonijos simfoninio orkestro dirigentas, LTSR liaudies artistas J. Domarkas dirigavo Jugoslavijoje bei Čekoslovakijoje. Respublikos nusipelnusio artisto smuikininko R. Katiliaus kelionės maršrutas apėmė Vengrijos Liaudies Respubliką, Suomiją ir Nikaragvą. Operos solistai N. Ralytė ir V. Prudnikovas dalyvavo vokalistų konkurse Atėnuose. Malonu, kad pasiekimo užsienio šalyse susilaukė ir jaunimas. Parnai pianistė M. Rubackytė tapo F. Listo—B. Bartoko pianistų konkurso laureate Vengrijoje, o pianistas J. Karnavičius gerai pasirodė R. Sumano konkurse Vokietijos Demokratinėje Respublikoje.

Viena įdomiausių kelionių, praeitais metais tekusių mūsų menininkams,—tai turbūt "Lėlės" teatro turne po Tanzaniją, Etiopiją ir Seišelių salas.

Ne mažiau už profesionalus važinėja ir Lietuvos meno saviveiklininkų kolektyvai. Atidžiai sekėme "Ąžuoliuko" "veteranų" išvyką į Bulgariją, kur jie dalyvavo tarp-

tautiniame vyrų chorų konkurse ir, kaip žinoma, parsivežė pirmąją premiją. Vengrijoje viešėjo nusipelnęs mergaičių ir merginų choras "Liepaitės, Bulgarijoje—Kretingos rajkoopsajungos choras "Gintaras". Kasmet į užsienio šalis išvyksta vidutiniškai 10-15 mūsų meno saviveiklos kolektyvų. Apskaičiavome, kad jų koncertus pamato apie 10-15 tūkstančių žmonių. Tai gražus indėlis į draugiškus tautų tarpusavio ryšius. Kartu tokios kelionės kelia šių kolektyvų profesinį lygį, reiklumą savo repertuarui, skatina vidinę drausmę. Kai kurie kolektyvai pasiekia ir labai tolimas šalis. Štai pernai Kauno "Sanito" moterų vokalinis ansamblis ir Ukmergės rajono kultūros namų choras viešėjo ir koncertavo Korėjoje. Ministerijos turistinių grupių maršrutai pernai vedė į Indiją bei Sri Lanką, Didžiąją Britaniją, Turkiją, Portugaliją, Graikiją.

Mūsų ministerijos organizuojamos užsieninės išvykos ir šiemet bus įvairios bei įdomios. Iš gastrolių Suomijoje jau sugrįžo Vilniaus kvartetas, su juo važinėjo ir kompozitorius R. Zigaitis, 1982 metais šis kvartetas drauge su operos solistu E. Kaniava aplankys Graikiją, Jordaniją, Iraką ir Siriją. Valstybinės filharmonijos Lietuvos kvartetas vyks su koncertine programa į Kubą, M. K. Čiurlionio kvartetas—į Suomiją. J. Domarko laukia išvyka į Turkiją, kur jis diriguos simfoniniam orkestrui, R. Katilius koncertuos Tunise, Alžyre ir Suomijoje, L. Digrys—Danijoje, Austrijoje ir kitose šalyse.

Iš meno saviveiklos kolektyvų įdomesnės kelionės šiemet laukia Panevėžio miesto liaudies operetės teatro (turne po Kubą), Utenos kultūros namų moterų choro ir Alytaus rajono kultūros namų kaimo kapelės "Dzūkija" (Vengrijos Liaudies Respublika). Klaipėdos kultūros namų orkestras "Bangpūtytys" ir Plungės dirbtinių odų gamyklos meninė agitbrigada važiuos į Čekoslovakiją.

Jau įvykusių ir dar tebeplanuojamų kelionių sąrašė yra nemaža tokių, kurių tikslas—toliau ugdyti menininkų bei kultūros—švietimo darbo specialistų kvalifikaciją. Pasisemti patyrimo, o kartais ir savuoju pasidalinti į įvairias šalis vyksta mūsų bibliotekininkai, restauratoriai, muziejininkai, paminklų konservuotojai, meno darbuotojai.

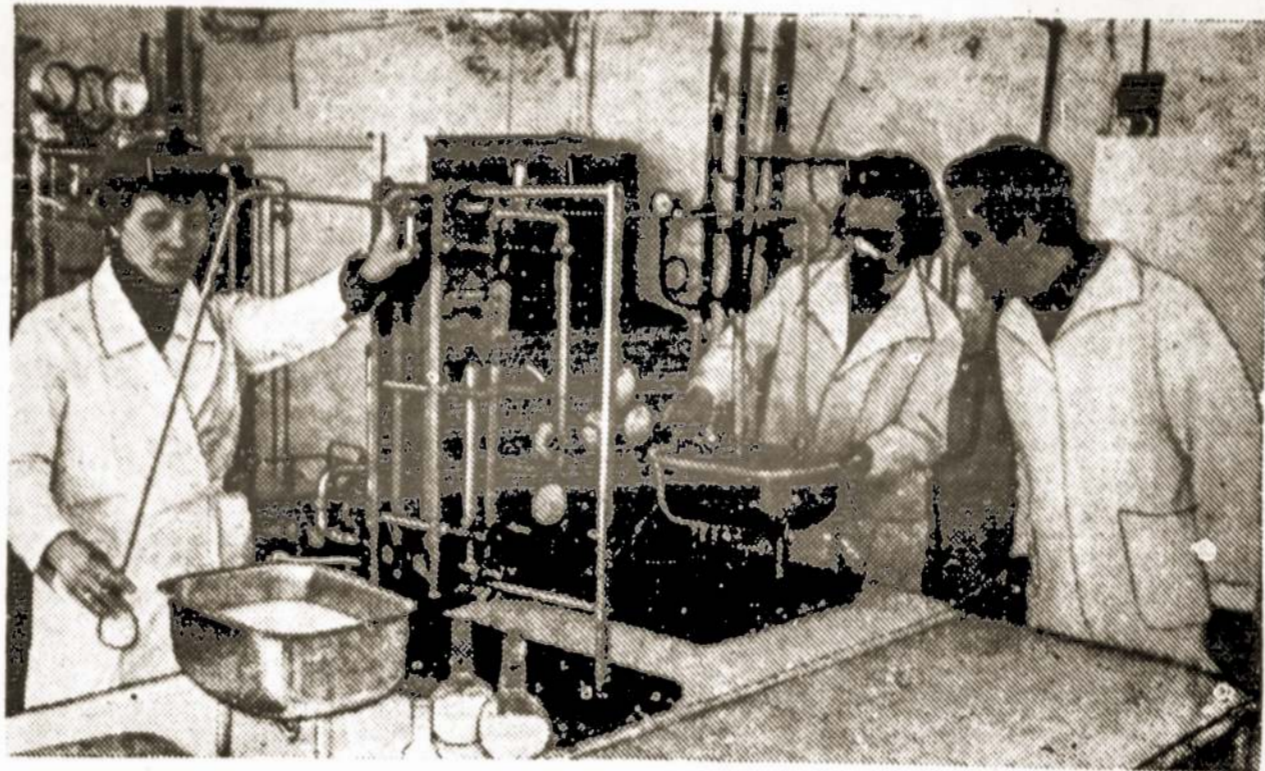

Erdvūs kultūros rūmai neseniai pastatyti Alytaus medvilnės kombinato darbininkams. Dabar geras sąlygas turi imonės saviveiklininkai, kurių gretos vienija apie 600 žmonių. Veikia dainų ir šokių, etnografinis, vokalinis-instrumentinis ansambliai, choras, kaimo kapela, pagyvenusių žmonių ir ritminių šokių kolektyvai ir kiti. Taip pat yra dešimt gamybininkų vaikų saviveiklos ratelių.

Nuotraukoje: Groja kombinato kultūros rūmų kaimo kapela.

Vilnis, 1982 balandžio 29

M. Barausko nuotrauka

Pirmasis respublikos ūkiuose pieno pakaitalo gamybos cechą įrengtas Jonavos rajono Žeimių kolūkyje. Pakaitalas ruošiamas iš separuoto pieno, praturtinto vitaminiiais priedais. Juo girdomi veršeliai gerai auga. Tokio pieno gamybos technologiją paruošė Sąjunginio sviesto ir sūrų pramonės instituto Lietuvos filialo specialistai.

Nuotraukoje: Inžinierė Bronė Malakauskienė, laboratorijos vedėjas Vytis Vaitkus ir vyresnysis mokslinis bendradarbis Sigitas Randis prie laboratorijos pasterizavimo linijos.

K. Jurelės nuotrauka

Apie sanatorinio-kurortinio gydymo galimybes

PASAKOJA V. GURAUSKAS

— Sanatorinis-kurortinis gydymas dabar labai išsiplėtė. Kad taip yra, pailiustruosiu skaičiais. Per penkerius metus už socialinio draudimo lėšas gydyti bei išlėjęsi 400 tūkstančių respublikos gyventojų. Vien tik praėjusiais metais sanatoriniam-kurortiniam gydymui ir organizuotam poilsiui respublikos profsąjungos skyrė 16 milijonų rublių.

Mūsų sanatorijos yra specializuotos, pakankamai aprūpintos gydymą ir diagnostikos aparatais. Palangoje gydome centrinės nervų sistemos funkcinius sutrikimus, Birštone atidarėme periferinės nervų sistemos specializuotą skyrių, Druskininkuose specializuotas virškinamojo trakto sutrikimų, cukrinio diabeto, širdies ir kraujagyslių, ginekologinių ir kitų ligų gydymas.

Šiandien respublikos profsąjungų kurortinėse įstaigose yra aštuoni tūkstančiai lovų. Besigydančiuosius aptarnauja apie keturi tūkstančiai žmonių. Trisdešimt šeši procentai gydytojų ir trečdalis vidurinio medicinos personalo turi kvalifikacines kategorijas, vienuolika specialistų yra medicinos mokslų kandidatai.

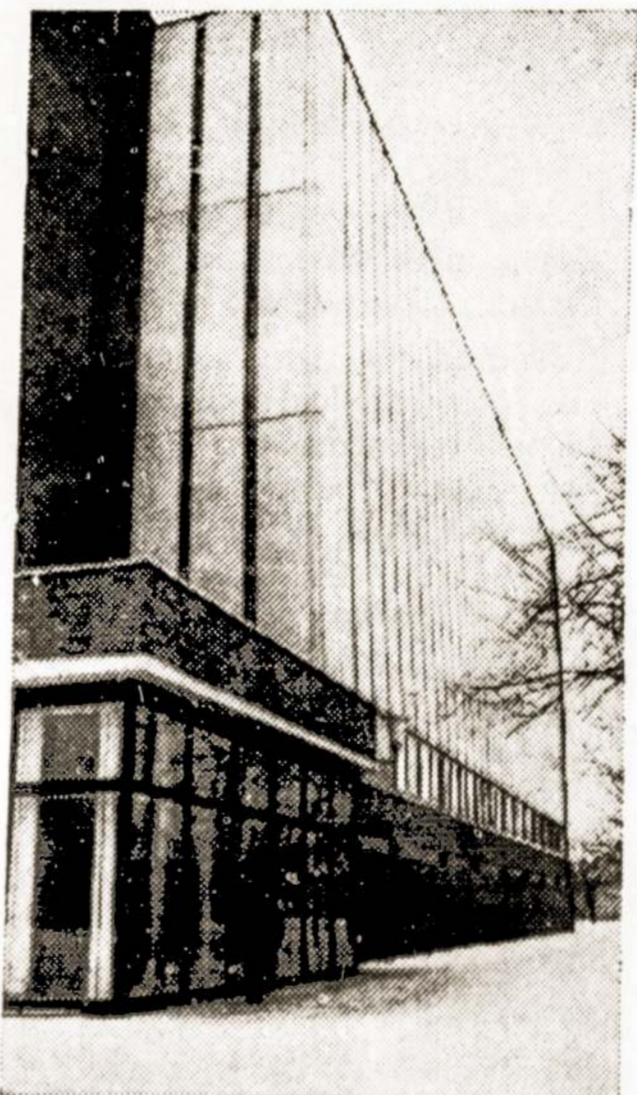
Kartu su kurortiniais faktoriais gydymui taikomos naujos ir perspektyvios metodikos—psichofizinė treniruotė, muzikos terapija, refleksoterapija, mineralinio vandens bei vaistažolių vonios ir t. t.

— Visi profsąjungų poilsio namai yra perorganizuoti į šeimyninius. Tačiau norinčių ilsėtis kartu su šeima yra daug, ir šį pageidavimą galime patenkinti tik iš dalies. Todėl reiktų, kad šią problemą spręstų ir įstaigų, įmonių poilsio bazės bei turistinės organizacijos. Svarbi problema, kurią dabar sprendžiame, yra šeimyninis gydymas. "Spalio" sanatorinių-kurortinių įstaigų susivienijime atidarytas specialus skyrius, kur vaikai, sergą sąnarių, virškinimo organų ligomis, gyvena su tėvais ir yra gydomi. Druskininkų "Nemuno" sanatorijoje gydomi vaikai, sergą cukriniu diabetu, o gydymosi fizinės kultūros ir ambulatorinio gydymo centre gydomi vaikai, sergą logoneuroze (mikčiojimu). Druskininkų "Vilniaus" sanatorijoje yra paauglių skyrius. Šitoks vaikų kartu su tėvais sanatorinis gydymas pasirodė labai efektyvus, todėl šias gali-

mybes plėsimė toliau.

Po ilgai trukusios rekonstrukcijos jau veikia Druskininkų gydomoji fizinės kultūros ir ambulatorinio gydymo centro baseinas, ten besigydantieji atlieka įvairias procedūras.

Naujosiose fizioterapinėse gydymo procedūrose atliekamos tik dalyje korpusų. Tikimės, kad šiame sezone pradės veikti visi korpusai. Jau ir dabar pajutome palengvėjimą, maloniau ir žmonėms, nes gydyklose nebėra eilių.

Kaune pradėjo veikti nauja automatinė 10 tūkstančių abonentų telefono stotis. Tai pagerino miesto ryšius su Vilijampole. Iki penkmečio pabaigos, 1985 metų Kaune bus įvesta dar 17 tūkstančių telefonų. Dar šiemet naujos telefono pastotės bus baigtos įrengti Panemunėje ir LTSR 25-mečio gatvėje.

Nuotraukoje: Nauja telefono stotis Kaune. K. Jurelės nuotrauka

LIGONINĖ PLEČIASI

Vilkijos pirmoji rajoninė ligoninė gavo triaukštį priestatą. Jį stačiuosiems kaimyninio "Balandžio" kolūkių stovybininkams nemaža talkininkavo ir ligoninės medikai.

Dabar Vilkijos ligoninėje 40-čia stacionariųjų vietų daugiau, erdvesnės palatos, pagalbinės ir kitos patalpos.

Cementininkai ir jų miestas

Naujoji Akmenė. Šis miestas gerai žinomas toli už Lietuvos ribų. O išgarsino, išugdė jį cemento gamykla, prieš trisdešimt metų pagaminusi pirmąsias lietuviško cemento tonas.

Prieš karą Lietuva cemento negamino. Importuodavo jį iš užsienio—daugiau kaip 100 tūkstančių tonų per metus. Dabar gi kiekviena iš aštuonių įmonėse veikiančių technologinių linijų kasmet pagamina beveik penkis kartus tiek produkcijos. Pradėta statyti pirmąsias pokario metais, gamykla daug prisidėjo prie respublikos miestų atstatymo ir jų išplėtimo. Išliko visiškai nauji gyvenamieji rajonai, pramonės ir žemės ūkio įmonės, kiti svarbūs liaudies ūkio objektai.

Didžiulę paramą Lietuvos statybinių medžiagų gamybos milžino kūrėjams suteikė brolišku tarybinių respublikų, jau turinčių tokio masto statybų patyrimą, kolektyvai. Rusijos Federacijos ir Ukrainos atstovai padėjo montuoti iš visos šalies kampelių gaunamus įrengimus, Maskvos ir Leningrado institutuose buvo kuriamos pažangios gamybos technologijos. Daugelyje Tarybų Sąjungos miestų, kur jau veikė panašios įmonės, patyrimo sėmėsi dešimtys lietuviško cemento gamintojų.

Dabar cemento gamykla ne tik visiškai patenkina Lietuvos poreikius, bet dalį savo produkcijos siunčia į broliškas respublikas, eksportuoja į užsienį.

Kasmet didėjantis produkcijos srautas kelia ir nemažų rūpesčių.

—Cemento gaminimas—darbas ne iš švariųjų,—sako gamyklos direktorius Leopoldas Petravičius.—Todėl darbininkams stengiamės sudaryti kuo geresnes sąlygas. Įmonėje visi procesai automatizuoti. Cechuose įrengtos galingos oro kondicionavimo ir ventiliavimo sistemos. Triukšmą mažina specialūs ekranai, kuriais padengtos lubos ir sienos, darbininkams įrengti jaukus poilsio kambariai.

Bendradarbiaujant su mokslininkais pasiekta, kad gamykla visiškai netersia atmosferos. Specialūs elektriniai filtrai ne tik sugaudo cemento dulkes, bet ir gražina jas į gamybą. Vanduo technologiniams tikslams imamas iš buvusių karjerų, o apytakinė jo panaudojimo sistema leidžia visiškai išvengti vandens telkinių užteršimo.

Kartu su gamykla, jos žmonėmis per trisdešimt metų neatpažįstamai išaugo ir išgražėjo cementininkų miestas—Naujoji Akmenė. Dabar darbininkai įsikūrę jaukiuose daugiaaukščių namų butuose, jų paslaugoms keli prekybos centrai, kino teatrai. Jauniesiems akmeniečiams pastatyti vaikų lopšeliai, darželiai, mokyklos.

Nuolat gausu žmonių gamyklos kultūros ir sporto centre. Čia vaidinti darbininkams atvyksta didžiausių respublikos bei šalies miestų teatrų kolektyvai, rengiami meno saviveiklos festivaliai, respublikinės ir sąjunginės reikšmės sportinės varžybos. Nors gamykla ir turi poilsio namus prie Baltijos jūros, daugelis cementininkų atostogas praleidžia prie namų—vaizdingose Naujosios Akmenės apylinkėse neseniai iškilusiuose moderniuose sveikatingumo kompleksais. Jame, pavyzdžiui, karštos pietų saulės vonias galima priimti ištisą žiemą. Na, o po gero poilsio ir darbas puikiai sekasi. Naujosios Akmenės

10

cementininkų kolektyvas jau penkti metai iš eilės pripažįstamas geriausiu kolektyvu giminingų šalių įmonių tarpe.

Vytautas Žemaitis

GERINAMOS DARBO SĄLYGOS

Ir po įtemptos darbo pamainos Tauragės statybinių medžiagų gamybinio susivienijimo darbininkai dabar jaučiasi mažiau pavargę, geresnės nuotaikos. Čia visuose cechuose sumontuota daug naujos technikos, kuri ne tik padidino gamybos efektyvumą, bet ir palengvino žmonių darbo sąlygas.

Susivienijime rūpinamasi ir darbininkų poilsio gerinimu. Antai profsąjungos komitetas nemažai prisidėjo statant modernų įmonės sveikatos centrą. Čia įrengtos gydomosios vonios, fizioterapijos ir šviesos terapijos kabinetai, gydomosios mankštos salės.

DETROIT, MICH.

MIRĖ ANNE (PETRUSHONIS) TURZAK

Po ilgos ligos š. m. kovo 28 d. mirė Anne (Petrušonis) Turzak, sulaukus 65 metų amžiaus. Mirė Grace ligoninėje nuo vėžio ligos. Buvo pašarvota Charles Step (Stepanauko) laidotuvių namuose. Laidotuvės buvo balandžio 1 d. Grand Lawn kapinėse. Laidotuvių namuose ir kapinių koplyčioje gražią liūdną kalbą pasakė LDS prezidentas Servit Gugas. Po laidotuvių visi suvažiavo į Detroito Lietuvių klubą, kur buvo patiekti skanūs pietūs, kuriuos priėmė klubiečiai Antonette Garelis, Alfons ir Emma Rye, o prie baro patarnavo klubo sekretorius John Smith (Smitrevičius).

Velionė paliko dideliame nuliūdime savo mylimą vyrą Louis Turzak, sūnų Louis Richard Turzak ir šeimą, dukrelę Susan Bragman ir šeimą, sesutę Estelle Simon ir šeimą, devynius anūkus ir daug kitų giminių JAV ir Tarybų Lietuvos bei draugų ir pažįstamų.

Velionė gimė rugsėjo 24 d. 1916 m. Akrono, Ohio. Dar jauna su tėveliais Frank ir Pelecina Petrušoniais ir dviem sesutėm Josephine ir Estelle apsigyveno Detroito. 21 metu amžiaus apsigyveno su Louis Turzak 1937 metais rugsėjo 25 d. Jos tėveliai buvo pažangūs lietuviai ir "Vilnies" skaitytojai. Anne Turzak irgi skaitė laikraštį "Vilnį". Velionė priklausė prie pažangių organizacijų; buvo narė Detroito Lietuvių Klubo, LDS 21 kp., priklausė prie LDS moterų klubo (sorority) ir prie LDS bowlerių. Per daug metų buvo Detroito Aido Choro narė, kur dainavo ir jos teta, Detroito solistė Victoria Petrušonienė. Tikiu, jog seni detroitiečiai

Petrushonienę atsimena. Tais laikais Aido Choro dainuodavo ir Menkeleniūtė. Todėl į šias laidotuves atsilankė daug žmonių.

Grabnešiai buvo Kęstutis Garelis, Tony Rye, Clem Patocki, Chuck Tvaska, uošvis Sandy Bragman ir anūkas Dennis Turzak. Velionė palaidota prie savo mirusių tėvelių, Frank ir Pelecina Petrušonių.

Svarbus susirinkimas

LDS 21 kp. susirinkimas bus sekmadienį gegužės 9 d. 11 val. ryte. Tai bus svarbus susirinkimas, nes bus balsavimas į Centro Valdybą ir rinkimas delegatų į LDS Seimą, kuris įvyks Čikagoje rugpjūčio mėn. Visi nariai dalyvaukite ir būkite laiku, nes 1 val. po pietų tą pačią dieną įvyks Detroito Lietuvių Klubo banketas pagerbimui motinų.

Buvo išvažiuę

Kovo 27 d. Diane ir Judy Rye su drauge Marjorie Woods su mašina buvo išvažiuę į Clevelandą. Marjorie Woods mokina jaunuolius šokti. Vienas iš jos studentų, Ron Navarre šoko Clevelande National Company of Broadway veikale "Chorus Line". Sakė, joms labai patiko veikalas ir linksmai praleido laiką Clevelande.

Mirė

Detroito Lietuvių Klubo ir bowlerių narė Mary Ann Brazas Emerick ir jos vyras Gary nekantriai laukė vaikučio, bet kovo 20 d. Providence ligoninėje gimė ir mirė jų pirmas sūnus Derek Franklin Emerick. Reikėjo laukti iki Mary Ann susveiko, ir laidotuvės įvyko kovo 27 d. Buvo pašarvotas Patrick Obarzanek laidotuvių namuose ir palaidotas Mt. Hope kapinėse. Buvo privatiškos laidotuvės.

Banketas pavyko

Detroito Lietuvių Klubo pavasarinis banketas įvyko kovo 28 d., ir jis gerai pavyko. Susirinko klubiečiai ir draugai ir visi linksmai skaniai pietavo. Klubo šeiminkai Antonette Garelis, Pat ir Mike Stunkskai pagamino skanų valgių, jiems virtuvėje pagelbėjo Ann Balchunas, Emma Rye ir Estelle Smith. Prie stalų patarnavo mūsų jaunuolės Nanette ir Diana Garelis ir Beverly Rye Olin. Bilietus prie durų pardavė Ruth Gugas. Iš vakaro stalus sustatė ir gražiai priėmė John ir Estelle Smith (Smitrevičiai), Eddie ir Ann Balchunai ir Tony Vasaris. Bankete buvo windsoriečiai-kanadiečiai: Stanley ir Emilija Baltuliai, Charles Stankius, George Kuodis, Sam Kunsaitis ir Connie Linkevičienė. Po banketo Servit Gugas ir Tony Vasaris leido į loteriją du butelius stipriosios, kuriuos aukėjo Chuck ir Minnie Tvaskai ir Anna Dockus, o laimėjo Mary Norush ir Stefanija. Laimėjimo pelnas buvo paskirtas dėl LDS turnyro, kuris įvyks Čikagoje šią vasarą.

Kitas banketas

Ir vėl Detroito Lietuvių Klubas rengia kitą banketą—tradicinį Motinų Dienos banketą. Gegužės 9 d. yra Motinų Diena, ir tą dieną klubas savo bankete pagerbs motinas. Banketas bus 1 val. po pietų. Klubo šeiminkės kaip visuomet žada prirengt nepaprastai gerus pietus. Turėsime ir programą. Visos motinos ir jų šeimos yra kviečiamos į šį banketą. Nepamirškite ir windsoriečiai-kanadiečiai. Lauksime visų.

Sunkiai serga

Sunkiai serga Helen Rastenis. Randasi Garden City Osteopathic ligoninėje. Helen Rastenis yra Detroito Lietuvių Klubo ir Moterų Klubo narė, taigi nuolatinė skaitytoja laikraščių "Vilnis" ir "Laisvė". Linkime jai nugalėti ligą ir vėl dalyvauti su mumis.

Stefanija

Los Angeles, Cal.

Gavau W. Railos iš Hemet, Cal. laišką, kuriame rašo kad M. Wirbickienė sunkiai serga. Ji randasi St. Vincent ligoninėje Los Angeles. Tuojau paskambinau į ligoninę ir paklausiau, kokios lankymo valandos. Rytą anksti nuvažiavau ir radau ją pasodintą kėdėje. Atrodė labai silpna, labai mažai gali kalbėti. Labai nusidžiaugė mane pamatęs. Sako, turiu gerą sūnų ir seserį, mane aplanko kasdien. Draugei Virbickienei nuplovė koją. Pjovė net du sykiu. Labai gaila geros draugės. Wirbickai buvo nariai 145 kp. LDS. Skaitė "Vilnį" ir rėmė finansiškai. Prieš apie 5 metus pardavė namus Los Angeles ir išsikėlė gyventi į Sun City. Charles Wirbick (Wirbickas) jau sirgo ir greitai buvo paguldytas į slaugymo namus, kur išgulėjo apie 3 metus ir mirė. Gaila gerų žmonių.

Toliau aplankiau Jurgį ir Anną Bernotus, kurie neseniai persikėlė į senelių namus. Labai nuobodžiauja. Sako, kad matai keturias sienas, atneša maistą, pavalgai ir sėdėk kambary. Onutė vis rūpinasi spaudos reikalais. Skaito "Vilnį" ir "Laisvę". Bėda su Jurgiu, kuris jau negali skaityti, visai nemato. Aplankiau A. Marčinkienę, kuri jau prieš 15 metų turėjo operaciją. Doktorai sake, kad vėžys. Sakė, jeigu neatsinaujins per 5 metus, tai būsi tą ligą nugalėjus. Po 5 metų darė peršvietimą. Pamatė kokį tai spuogiuką ant plaučių. Vienas daktaras norėjo daryti operaciją, bet jos nuolatinis daktaras W. Graška, visų lietuvių daktaras Los Angeles, patarė neiti operacijai. Sako, senyvo amžiaus žmogui pavojinga. Vartojo tam tikrus vaistus du metus. Vėliau vėl darė peršvietimą, to spuogiuko nebuvo. Pereitą vasarą su "Laisvės" ekskursija važiavome į Lietuvą. Kai kurie tada sakė, kad ji nenuvažiuos, gali susirgti ar keliaujant numirti.

Bet viskas išėjo gerai, nors kelionė nebuvo lengva. Prane Sakalienė

A. PAULIKIENĖ GRĮŽO IŠ FLORIDOS

Roselando Lietuvių Moterų klubo narė drg. Alicia Paulikienė buvo išvykusi su savo šeimos nariais į saulėtąją Floridą. Jie ten pavėdo daugiau kaip pora savaitių. Sakė, kad oras buvo šiltas ir saulėtas, tai gerokai pailsėjo, pasimatė su pažįstamais. Floridoje laikas stebėtinai greitai prabėgo.

Malonu buvo ją matyti taip puikiai nusiteikusiai. J. Urmonienė

NEPAMIRŠO PAREMTI LAIKRAŠČIO

Roselandiečių susirinkime sutikau drg. Mary Liepą. Ji man įteikė \$17, kuriuos paskirstė taip: \$12 už "Vilnies" prenumeratą ir \$5 laikraščiui paramos. Ji visuomet pasiūkėdama prenumeratą, nepamiršta pridėti paramos.

Nuoširdus dėkui už parodytą rūpestingumą. J. Urmonienė

Vilnis, 1982 balandžio 29

ATVIRAS LAISKAS "VILNIES" REDAKCIJAI

Gerb. draugai:

I mūsų miestą ir šiemet atvyko iš Lietuvos svečias, senuko dėdės atkvietas paviešėti Amerikoje. Nežinau, ar kad nebe naujiena, ar kad daugelis lankėmės Lietuvoje, svečiai iš Lietuvos nebesukelia sensacijos, kaip kad būdavo prieš 15-20 metų, kai iš Lietuvos pradėjo atkelti turistinės grupės bei pavieniai giminių iškviešti pasisvečiuoti.

Atsimenu, kai mano kaimynas tada atsikvietė paviešėti iš Lietuvos savo brolių. Nesakau, kad atžagareiviams, bažnytiniam, bet ir mums pažangiejiams buvo sensacija. Nepasijęs svečiui ne atsikvėpti iš po kelionės, rinkomės ne tiek jį pasveikinti, susipažinti su juo, o pamatyti žmogų iš Tarybų Lietuvos.

Aš tada gyvenau pas pažįstamus dar iš Lietuvos laikų. Abu atrodė protingi žmonės. Tiesa, dėl politikos, dėl "Vilnies" pasiginčydavom, bet nesusipykdavom iki to, kad man atsakytų kambarį, ar neleistų virtuvėje pasigaminti maisto. Jinai buvo stragesnė. Jis, žmogus, buvo lėtas. Kai kada netgi paimdavo mano "Vilni" pasižiūrėti į atspaudintą iš Lietuvos nuotrauką bei vaizdus.

Žinoma, kaip man, taip jiems, mano kaimyno atsikvietas iš Lietuvos paviešėti brolis sukėlė sensaciją. Matydavau, kaip jie per langą stebi praeinantį šaligatviu svečių iš Lietuvos. Ir stebisi lyg kokiu padaru, iškritusiu iš dangaus. "Turbūt brolis jau aprenge", girdėdavau juos kuždantis.

Po kelių dienų nusivedžiau savo šeiminkus supažindinti su svečiu. Jį, moteris, neteko žado. Atsisėdus sofoje, neatitraukdama akių nuo svečio, nuo galvos iki kojų tėjimo kaip kažinką. Po geros valandos padrąsėjusi atsistojo, priėjo prie svečio ir pradėjo čiupinėti jo švarko rankovę.

— Tai gal jau amerikoniškas?
— O ne, išvažiuodamas Vilniuje pirkau,— svečias nusišypsojo.
— Bet gi ne namų darbo!— moteris nustebo.

Paskui, pastebėjus ant svečio riešo laikrodį:

— Ar ir laikrodžių jau yra Lietuvoje,— ėmė klausinėti.

Taip ir užsimezgė mano šeiminkų šneka su svečiu iš Lietuvos.

Kai vėl vakare grįžom namo, užgirdau įjėdu šnekasi:

— Ar tik nebus komunistas! Meluoja per akis.

Vos susilaikiau neprasižiojęs iš savo miegamojo.

Tai matote, gerbiami "Vilnies" draugai, kaip būdavo, kaip pradėjo žmonės iš Lietuvos atvažiuoti čia paviešėti. Būdavo keistų dalykų, nors ir plyšk iš juoko.

Dabar to nebėra. Kad ir šiemet atvykusių pas dėdę niekas nesistebi, niekas akimis neseka. Netgi ir bažnytiniam žmogui kaip žmogui. Žinoma, dipukai bando leisti per dantį. Bet su jaunu, tarybų santvarkos sąlygomis augusiu žmogumi, kad ir nebaigusiu didelių mokslų, kaip besiginčytų, prakiša ir liežuvį prikada.

Seniau su atvykusių iš Lietuvos žmogumi būdavo žingeidų ir malonu pasišnekėti kaip su savu žmogumi. Dabar, ypač su jaunesnės kartos atvykusių, kaip kad šiemet atvyko į mūsų miestą jaunuolis pas savo dėdę, ne tik žingeidų ir malonu pasišnekėti, o yra ir ko Vilnis, 1982 balandžio 29

pasidžiaugti, kai matai, kokia šauni karta Lietuvoje auga.

Pavyzdžiui, kad ir šis šiemet į mūsų miestą atvykęs paviešėti pas dėdę tėra baigęs vidurinę mokyklą, kolūkyje dirba kombainininku. Bet kiek jis žino! Ekonomikos, švietimo, kultūros dalykai jam kaip ant delno. Kalbant apie žemdirbystę,— žemdirbys profesionalas.

Ypač džiugi jo meilė savajam kraštui, jo patriotizmas, nepalaužiami jo įsitikinimai socializmui. Jis tikras, kad pasaulio pažangių jėgų kova už taiką, demokratiją, socialinę pažangą ir socializmą bus laimėta, jeigu koks beprotis nepaspaus branduolinės bombos mygtuko.

Tai matote, gerbiami vilniečiai, kokį mes šiemet svečių turime iš Lietuvos. Skaitytojas

Laiškai ir parama

Philadelphia, Pa.

Gerbiami draugai, prisiunčiu jums \$50 čekį. Tai bus už prenumeratą, o kas liks—auka laikraščiu.

Vincent Litvinas

Royalton, Ill.

Gerbiami "Vilnies" administracija, labai ačiū už pranešimą, kad yra išsibaigusi mano prenumerata. Atsiprašu, kad pavėlavau. Čia prisiunčiu \$10 atsinaujinimui prenumeratos ir \$3 bus auka.

Antanina Baltrušienė

Boca Raton, Fla.

Gerbiamas Jonai Jokubka, jau dveji metai kaip skaitau laikraštį "Vilnis". Man labai patinka. Siunčiu \$10 ir prašau man užprenumeruoti.

Rūta B. Bocunas

Australija:

Gerbiami draugai, dėkoju už "Vilni", kuri atneša tiek daug reikalingų žinių iš Lietuvos, Šiaurės Amerikos ir viso pasaulio lietuvių gyvenimo.

J. Bimba

Cicero, Ill.

— Prie 49th Ave. ir 15th St. kampo vandalai išlaužė į karčemos garažą. Lange padėjo skelbimą, kad duos 1,000 dolerių tam, kas nurodys tuos plėšikus.

— Prie 14th ir 49th Ct. į Tamošiaus Bačiūno Central maisto krautuvę, išdaužė langą, įsiveržė plėšikai. Matyt, turėjo žinių kur laikomi pinigai, tad pinigus ir išsinešė.

(T. Bačiūnas yra mano giminis iš mano tetos pusės).

— 14th ir 49th Ave. prieš kelias savaites vandalai išdaužė drabužių valyklos langą. Langas buvo sulopytas užlipdant popieriais. Nesenai audros metu langas buvo visiškai sunaikintas. Didelį ir brangų stiklą įdėjo naują.

— Larry Jocius iš Danville buvo areštuotas už muštynes 1553 So. 51st Ave. Policistai sakė, kad į veidą mušė Janice Seaton. Paskirtas teismas.

— Berwyne policistai apkaltino už muštynes Paul Jesuną. Sakė, kad jis išspyrė kambary 1130 Highland Ave. langą, keikėsi, grumojo ir gyventoją mušė į veidą ir galvą. Jam paskyrė teismą. John Feiza

Kvietimas į "Vilnies" dalininkų suvažiavimą

"Vilnies" bendrovės direktorių tarybos, administracijos ir redakcijos tarimu, šaukiamas šių metų dalininkų suvažiavimas birželio 6 d. "Vilnies" salėje, 3116 So. Halsted St., Chicago, Ill.

Suvažiavimo pradžia 10 val. ryto. Po suvažiavimo bus banketas.

Kviečiame visus dalininkus ir turinčius šėrus organizacijas išrinkti delegatus ir dalyvauti suvažiavime. Šis suvažiavimas itin svarbus, nes turėsime aptarti laikraščio tolimesnį gyvavimą ir esančias galimybes.

Nors laikraštis išeina kas antra savaitė, bet jis lošia svarbią rolę visuomeniniame mūsų gyvenime, o ypatingai prisideda prie griežtos ir neatlaidžios kovos prieš atominį karą ir jo rengėjus. Jis stovi už išlaikymą pastovios taikos, demokratijos ir socialistinės pažangos. Taipgi jis mums patarnauja ryšyje su mūsų senąja gimtine Lietuva.

Kiekvieno dalininko ir turinčios šėrą organizacijos yra būtina pareiga dalyvauti šiame suvažiavime ir pateikti savo mintį bei norą padirbėti laikraščio naudai, kad jis dar būtų tobulesnis turiniu ir kitais atžvilgiais.

Taipgi bus labai svarbu išgirsti redakcijos, administracijos ir direktorių pranešimus apie laikraščio leidimo sąlygas, apie materialinį bei pajėgumo stovį jam einant.

Žinotina, kad suvažiavime laukiami sveikinimai. Be to, laikraščiu visuomet reikalinga finansinė parama. Iš prenumeratų, skelbimų, mirusių prisiminimų ir apmokamų užuojautų laikraštis neišsilaikytų, jeigu nebūtų dalininkų ir skaitytojų duosnių aukų.

Mieli draugai ir draugės, iki susitikimo suvažiavime.

DIREKTORIŲ TARYBOS VALDYBA:

Pirm. Estelle Bogden
Sėkr. Julija Marazienė
Izd. Millie Kancerienė

"Vilnies" dalininkų suvažiavimas birželio 6 diena

Mieli "Vilnies" skaitytojai, rėmėjai ir bendradarbiai, primenu, kad "Vilnies" dalininkų suvažiavimas įvyks šių metų birželio 6 d. 10 val. ryto "Vilnies" salėje. Visų dalininkų dalyvavimas būtinas, jei norime, kad laikraštis dar ilgai lankytų skaitytojus.

Mažai beliko gyvųjų tarpe pirmųjų laikraščio steigėjų. Laikraštis balandžio 8 d. atžymėjo savo 62 gimtadienį ir susilaukė gražių linkėjimų ilgai gyvuoti. Vien geri linkėjimai neužtikrins ilgo gyvavimo, reikia moralinės ir materialinės paramos. Tad prie suvažiavimo turime sukaupti jėgas ir pasistengti piniginės paramos laikraščiu.

Būtų gražu, kad organizacijos su-ruoštų kokį renginį ir tuo būdu sukeltų paramos. Be to, ruošiantis prie paties renginio, garsinsime laikraščio vardą. Tai padės sukelti paramos.

Taipgi labai svarbu dalyvauti pačiame suvažiavime ir aptarti laikraščio reikalus bei duoti sumanymų pagerinti bei pajavinti laikraštį. Tik visiems sutartinai ir rūpestingai sutariant bus galima laukti geresnės ateities.

Kartoju, nepamirškite birželio 6 d. ir būtinai dalyvaukite laikraščio "Vilnis" dalininkų suvažiavime.

Vilnietė

ROSELANDIETĖ. ATŽYMĖS MOTINOS DIENĄ

Roselando Lietuvių Moterų klubo narių susirinkimas įvyko balandžio 5 d. Oras pasitaikė nepalankus. Žiaurus vėjas ir gausus sniego iškritimas nesulaikė narių nuo atsilankymo į susirinkimą. Visos buvo išsiligusios susirinkimui, nes per žiemą turėjome susirinkimų pertrauką.

Susirinkimą atidarė klubo pirminkė P. Valentienė 12:30 val. dieną ir vedė tvarką.

Perskaitytas praeito susirinkimo protokolas ir priimtas. Valdyba davė platų savo veiklos raportą. Fin. sekretorė V. Samuolienė raportavo, kad už praeitus metus turime užsimokėjusių 54 narius. Praeitais metais mirė 3 narės.

Šiame susirinkime gauta Bessie Pavilionienės \$5 ir P. Valentienės \$5 dovanų klubui.

Sekantį susirinkimą gegužės 3 d. nutarta šaukti laiškais. Be to, narės pasižadėjo namuose paga-

minti įvairių skanumynų ir atvežti į susirinkimą pasivaikinti. Taipgi prašomi ir narių draugai vyrai atsilankyti ir kartu atžymėti Motinos dieną. Programa tai dienai parūpinti palikta valdybai.

Buvo rinkimas klubo valdybos 1982 metams. Nubalsuota buvusi valdyba: pirm. P. Valentienė, sėkr. J. Urmonienė, fin. sėkr. V. Samuolienė, izdininkė Millie Kancerienė, koresp. J. Urmonienė.

Atžymėti šių narių gimtadieniai: E. Geštautienės, Stella Kiaunės, Vera Butkis, Stella Strong ir P. Valentienės. Palinkėta joms ilgo, sveiko ir darbingo amžiaus.

Turėta draugiškas pasivaikini-mas. Laike vaišių tęsėsi pokalbiai. Narės neskubėjo į namus, nežiūr-int, kad lauke stiprus vėjas nešė sniegą ir teikė rūpesčio, kaip sėk-mingai pasiekti namus.

Sėkr. J. Urmonienė

ST. MASYTĖ VADOVAUS GRUPEI

Susitarta, kad plačiai žinoma detroitietė advokatė Stefaniya Masytė vadovaus "Vilnies" skaitytojų turistinei grupei, vykstančiai į Lietuvą dešimčiai dienų rugpjūčio mėnesi.

Grupė išskris rugpjūčio 12-tą, Maskvoje nakvos 3 naktis, Vilniuje

10 naktų, grįžtant Leningrade 3 naktis ir Helsinkyje 1 naktį. Ši grupė kelionėje išbus 17 dienų.

Norintiems su šia grupe vykti paviešėti Lietuvoje patartina skubiai užsiregistruoti, nes grupėje vietų skaičius ribotas. Grupė susidės iš 35 žmonių.

**Mire K. Danyla —
Laidojamas gegužės 8 d.**

Balandžio 11 d. rytą Miami Beach, Fla., mirė Kazimieras Danyla-Mykolas Biliūnas, sulaukęs 94 m. a. Velionis visą savo brandų amžių buvo pažangaus judėjimo dalyvis. Daug rašė į laikraštį "Vilnis" iš organizacijų veiklos ir šiaip svarbiais dienos klausimais. Parašė nemažai eilėraščių. Ypatingai gražiai aprašydavo Roselando Aido choro veiklą, nes buvo ilgametis to choro korespondentas.

Daugelį metų gyveno Roselando kolonijoje. Lietuviams ją apleidus, Danyla persikėlė į Bridgeporto koloniją, o iš čia pas drg. Bodnerius į Oak Forest, Ill. Vėliau persikėlė pas savo artimą giminaitį Zigna ir Vivian Baltušius į Miami Beach, Fla., kur ir mirė.

Jo kūnas buvo sukremuotas, o gegužės 8 d. jo pelenai bus atvežti su urna ir 1 val. po pietų bus atliktos laidotuvių apeigos kapinėse. Bus pasakyta atitinkama kalba ir apibūdintas jo gyvenimas. Taipgi bus dainų. Dainuos buvę jo taip daug puoselėto choro solistės.

Reikia tikėtis, kad velionio draugai gausiai atsilankys gegužės 8 d. į kapines ir paskutinį kartą patarlaus savo brangiam draugui, atsiveikins bei mintyse padėkos jam už tiek gražaus darbo, įdėto kovoje už darbo žmonių pilnesnį, sotesnį ir šviesesnį rytojų. Laidotuvėmis rūpinasi jo giminaičiai Baltušiai.

J. M-nė

Pranešimas

Lietuvių Tautinių kapinių vadovybė praneša, kad šiais metais kapų puošimo diena (Memorial Day), šiose kapinėse bus minima sekmadienį, gegužės 30-tą dieną. Bus tinkama programa, ir kaip visuomet—prasisdės 11-tą valandą ryto. Taipgi praneša, jog kapinių steigėjams paminklo darbai jau eina prie pabaigos. Taigi šiais metais kapų puošimo dieną bus ir naujo paminklo atidengimo ceremonijos.

Plačiau apie programą bus pranešta kiek vėliau, šį kartą tikrai prašome įsidėmėti dieną ir laiką.

A.J.P.

**Svarbus priminimas
roselandietėms**

Balandžio 5 d. susirinkime nutarta sekantį susirinkimą šaukti laisvais. Labai svarbu, kad visos narės dalyvautų ir rūpestingai apkalbėtų tą opų klubo veiklos bei ateities klausimą. Daugelį metų klubas gyvavo ir atliko daug svarbių ir visuomenei naudingų darbų. Reikia tikėtis, kad narės jaus pareigą atsilankyti, ir rūpestingai nuties planus ateities veiklai.

Susirinkimas įvyks gegužės 3 d. 12:30 val. dieną Anielės salėje, 4500 So. Talman Ave. Po susirinkimo bus Motinos dienos programa. Taipgi bus puikus pasivažišinimas. Vaišes pasižadėjo narės paruošti namuose ir atvežti į susirinkimą.

Sia proga noriu priminti, kad kviečiami ir narių vyrai atsilankyti ir išklausti kalbų bei pasivažišinti kartu su narėmis.

Iki susitikimo gegužės 3 d. susirinkime. J. Urmonienė

Prisiminus E. Pažarskiene

Gegužės 1 d. sukaks 3 metai, kai negailestinga mirtis išplėšė iš gyvųjų tarpo veiklią ir ištikimą darbo klasės dukrą Emiliją Pažarskiene. Ji visą savo brandų gyvenimą skyrė gynimui darbo klasės žmonių reikalų. Kartu su savo vyru Adolfu visur dalyvavo ir rėmė pažangią spaudą ir organizacijas ir buvo jų nariais. Mirus Adolfui, Emilija rankų nenuleido. Eilę metų ji buvo "Vilnies" direkcijos narė, Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos narė, Roselando Lietuvių Moterų klubo narė, taipgi ir kitų organizacijų narė.

Emilijos asmenyje pažangus judėjimas neteko tvirtos ir rūpestingos kovotojos. Jos darbai nepamirštami. Ją ilgai minėsime ir prisiminsime Jos gražius darbus pažangos labui. Tebūna jai ramu užmigusiai amžinu miegu.

Kultūrietė

Emilija Pažarskiene

**APLANKĖME
MIELAS DRAUGES**

Pavasario saulutei šviečiant, pasitarėme su drg. Frank Puodžiuku ir balandžio 29 d. vykome aplankyti buvusios Roselando kolonijos ilgametės gyventojos, o dabar gyvenančios Dolton, Ill. drg. Bessie Pavilionienės. Radome Bessie gerai nusiteikusią ir neprastai atrodančią. Bet kai ruošėmės ją apleisti, ji susijaudino ir nelengva buvo atskirti. Tačiau ji pasimokėjo Roselando Lietuvių Moterų klubo duoklę ir dar įteikė \$5 klubui dovanų.

Grijdami sustojome pas drg. Mary Tompkins. Ji buvo susižeidusi, bet jau gerokai pasveikusi, nors pilnų jėgų dar neatgavusi.

Malonu buvo pasimatyti su mieloms roselandietėmis. Linkiu joms tvirtos sveikatos ir vėl džiaugtis gyvenimu, o drg. Frank Puodžiukui nuoširdus dėkui už transportaciją.

J. Urmonienė

METAI BE NANCY GORDON

Pačiame gyvenimo gražume netikėtai ir nenujaustai 1981 m. balandžio 17 d. mirė Nancy Gordon, vos sulaukusi 68 m. a. Velionė gimė, augo ir gyveno Čikagoje, tik prieš kelis metus persikėlė gyventi į Mesa, Arizoną, dėl silpnos vyro sveikatos, tikėdami ten sutvirtėti. Deja, neilgai jiems teko ten džiaugtis tuo puikiu klimatu. Mirė jos vyras Jack, o neužilgo nuo širdies smūgio mirė Nancy.

Nancy savo gyvenime atliko daug gražių visuomeniškų darbų. Ji nuo pat jaunų dienų stoji į pažangias organizacijas. Lankė Ateities žiedo Vaikų draugijėlės mokyklą. Paugėjus stoji į lietuviškus pažangius choros ir ne tik juose dainavo, bet dalyvavo ir veiklą pastatymuose. Taipgi mes matėme ją įvairiuose renginiuose bei politiniuose mitinguose. Iš šioje šalyje gimusio jauni mo mažai turime tokių sąmoningų ir veiklių žmonių kaip buvo Nancy.

Prisiminus jos gražius visuomeniškus darbus, lenkiu galvą ir esu tikra, kad ir kitų ilgai bus neužmirštas jos kilnus atminimas, o darbai tebūna gražiu pavyzdžiu likusiems gyventi ir likti gyvais ir po mirties.

Lai jai bus ramu ilsėtis Lietuvių Tautinėse kapinėse, kur taipgi ilsisi jos mylimas vyras ir brangi mamytė Ursulė Andriulienė bei kiti idėjos draugai.

Vyšnutė

**RŪPINASI LDS 25-TO SEIMO
DELEGATŲ PRIĖMIMU**

"Vilnies" skaitytojai gal jau žino, kad šių metų, rugpjūčio 20-21 dienomis įvyksta LDS 25-tas Seimas Čikagoje, Holiday Inn patalpose. Laikas greitai bėga, žmonės jau dabar rūpinasi Seimo delegatų pasitikimu. Stai drg. Onutė Jakubauskienė sako, kad esant tokiems nedarbo laikams ne visi delegatai galės mokėti aukštas kainas už viešbučius. Tad būtų gerai, kad kurie gali draugai, priimtų delegatus pernaktoti. Drg. Jakubauskienė pridūrė, turinti vietos dėl trijų delegatų.

Tikiu, kad drg. O. Jakubauskienė paseks kiti ir praneš komitetui, kurie turi vietos pernaktvinti delegatus. Rašykite: Miss I. Peters, 5582 W. Ardmore Ave., Chicago, Ill. 60646.

Laukiame gražaus atsiliepiamo.

J. M-nė

Mirę lietuviai

Kovo 25 d. mirė Povilas Burneikis, sulaukęs 75 metų amžiaus, gimęs Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Kovo 29 d. mirė Lucija Būdienė, sulaukusi 84 metų, gimusi Lietuvoje, Biržų apskr., Sakarnių dvare. Amerikoje išgyveno 27 metus.

Kovo 29 d. mirė Dr. Balys Paliokas, sulaukęs 84 metų, gimęs Lietuvoje.

Kovo 30 d. mirė Jonas Motiekaitis, sulaukęs 72 metų, gimęs Lietuvoje, Panevėžio apskr., Dotiškių kaime. Amerikoje išgyveno 32 metus.

Kovo 31 d. mirė Marijone Sterka, sulaukusi 86 metų, gimusi Lietuvoje, Trakų apskr., Bekstionių kaime. Amerikoje išgyveno 67 metus.

Balandžio 3 d. mirė Elvira Kriaučiūnaitė-Karklienė, gimusi Lietuvoje, Panevėžyje.

Balandžio 3 d. mirė Agnes Sabaliauskas, sulaukusi 99 metų, gimus Lietuvoje. Amerikoje išgyveno 82 metus.

Balandžio 3 d. mirė Raymond Michael Petros, sulaukęs 61 metų, gimęs Chicago, Ill.

Balandžio 4 d. mirė Jonas Naujokaitis, sulaukęs 78 metų, gimęs Lietuvoje, Sakių apskr., Kanadoje ir Amerikoje išgyveno 22 metus.

DETROIT, MICHIGAN

Mirus

Anne [Petrushonis] Turzak

Reiškiame širdingą užuojautą velionės vyrui Louis, sūnui Louis Richard Turzak ir jo žmonai Eileen, dukrai Susan Bragman ir jos vyrui Sandy, sesutei Estelle Simon ir jos vyrui Stanley, ir kitiems giminėms bei draugams. Žinokite kad ir mes kartu liūdime.

Ray ir Albeną Lyben
Frank Yoshonis
Vytout ir Aldona Petrul
Alfons ir Emma Rye
Stephanie Masis
Bill ir Emily Kennedy
Anna Daukus
Judy Rye
Chuck ir Minnie Tvaska
Clem ir Helen Patocki
Tony ir Millie Vasaris
Servit ir Ruth Gugas
Albert ir Albeną Litvin

John ir Ruth Merrick
Kęstutis ir Antonette Garelis
Anna Dockus
Vivian Brooks
John ir Estelle Smith
Teofile Masiene
Walter ir Lillian Gugas
George ir Beverly Olin
Alfons ir Josephine Urbon
Mike ir Pat Stunskas
George Janonis
Frank ir Sophie Nakas
Ruby Jeske
Tony ir Bertha Rye

IN LOVING MEMORY

Nancy Gordon

[April 17, 1981]

One year has passed since Nancy Gordon died in Mesa, Arizona, after suffering a massive stroke. She was a member of the LDS Society, the Roseland Aido and LKM chorus.

Her remains were brought to Chicago, Illinois to be buried beside her husband Jack Gordon, in the Lithuanian National Cemetery.

She is deeply missed by her son Bill (Jean) Gordon, grandchildren Keith, Karen and Kristin Gordon, other relatives and many friends.

BILL GORDON
Salt Lake City, Utah